

**EN
MODERN
SKOLA
FÖR ALLA**

 nytt moderaterna

Arbetsgruppens sammansättning	9
Inledning.....	10
Våra moderata utgångspunkter.....	11
Värdet av kunskap	11
Eleven i fokus	11
Modern teknik och framtidskompetens	12
Lärare gör skillnad	12
Trygghet, studiero och hälsa	12
Utmaningar för svensk skola	13
Utmaning 1: Resultaten och likvärdigheten	13
Utmaning 2: Kopplingen mellan utbildning och arbete.....	13
Utmaning 3: Behovet av en modern kunskapsskola	13
Utmaning 4: Lärarnas möjligheter att utvecklas	14
Utmaning 5: Elevernas trygghet, hälsa och studiero.....	14
Slutrapportens utformning	14
1. Höjda skolresultat och stärkt likvärdighet.....	15
1.1. Inledning	15
1.1.1 Situationen i svensk skola.....	15
1.1.2. Effektiva insatser - vad gör skillnad?	16
1.2. Lärarhandledare för svaga skolor.....	17
1.2.1. Samhällsproblem	17
1.2.2. Lärarhandledare utvecklar skolans förutsättningar	18
1.2.3. Med Kanada som förebild	18
1.2.4. Stöd i forskningen.....	19
1.2.5. Samverkan - nyckeln till framgång.....	20
1.2.6. Förslag	20
1.3. Obligatorisk förskoleklass.....	20
1.3.1. Samhällsproblem	20
1.3.2. Förslag	21
1.4. Behovsbedömning i förskoleklassen	22
1.4.1. Samhällsproblem	22
1.4.2. Förslag	22
1.4.3. Förslagets förutsättningar	24
1.5. Fler speciallärare	24
1.5.1. Bakgrund.....	24
1.5.2. Förslag	25
1.6. Betyg från åk 3.....	26
1.6.1. Bakgrund.....	26
1.6.2. Förslag	27
1.7. Ny modell för särskilt stöd.....	27
1.7.1. Bakgrund.....	27
1.7.2. Förslag	28
1.8. Mer undervisningstid - med fokus på matematik	28
1.8.1. Samhällsproblem	28

1.8.2. Bakgrund.....	28
1.8.3. Förslag	30
1.8.4. Forskningsstöd.....	30
1.8.5. Kostnad.....	31
1.9. Stärkt Skolinspektion.....	31
1.9.1. Samhällsproblem	31
1.9.2. Förslag	32
1.10. Sommarskola.....	32
1.10.1. Bakgrund.....	32
1.10.2. Förslag.....	33
1.11. Stöd till läxhjälsorganisationer	33
1.11.1. Samhällsproblem	33
1.11.2. Förslag.....	34
2. Stärkt koppling mellan utbildning och arbetsmarknad.....	36
2.1. Inledning	36
2.2. Praktik på gymnasiet alla program.....	37
2.2.1. Samhällsproblemet.....	37
2.2.2. Förslag	37
2.3. Förstärkning av lärlingssystemet	38
2.3.1. Samhällsproblemet.....	38
2.3.2. Förslag	38
2.4. Permanenta försöksverksamheten med ett fjärde år på gymnasieskolans teknikprogram	38
2.4.1. Bakgrund.....	38
2.4.2. Förslag	39
2.5. Ung Företagsamhet ska erbjudas till alla elever.....	39
2.5.1. Samhällsproblemet.....	39
2.5.2. Förslag	40
2.6. Förstärkning av studie- och yrkesvägledningen	40
2.6.1. Samhällsproblemet.....	40
2.6.2. Förslag	40
2.7. Brett utbud av gymnasieprogram med rätt dimensioner	41
2.7.1. Samhällsproblemet.....	41
2.7.2. Bakgrund.....	41
2.7.3. Dimensionering utifrån lokala och regionala behov	42
2.7.4. Uppföljning.....	42
2.7.5. Förslag	42
1) Årliga analyser från SCB.....	43
2) Utveckla de regionala kompetensplattformarna	43
3) Kommunalt ansvar för kompetensförsörjning.....	43
4) Utveckla programrådets uppdrag för matchningen.....	44
2.8. Livslångt lärande i högre utbildning	44
2.8.1. Samhällsproblemet.....	44
2.8.2. Förslag	44

3. En modern kunskapsskola.....	45
3.1. Inledning	45
3.2. Lär@rlyftet 3.0	45
3.2.1. Samhällsproblemet.....	45
3.2.2. Förslag	46
3.3. IT-uppdrag till Skolverket	47
3.3.1. Samhällsproblemet.....	47
3.3.2. Förslag	47
3.5. Stärk rektorers självständighet.....	48
3.5.1. Samhällsproblemet.....	48
3.5.2. Förslag	48
3.6. Möjlighet att läsa gymnasiet på annan ort.....	49
3.6.1. Samhällsproblemet.....	49
3.6.2. Förslag	49
4. Läraryrkets förutsättningar, status och kompetens	50
4.1. Inledning	50
4.2. Lärarhandledare - en karriärmöjlighet	51
4.2.1. Bakgrund.....	51
4.2.2. Förslag	51
4.3. Fortsatt kompetensutveckling för obehöriga lärare	52
4.3.1. Bakgrund.....	52
4.3.2. Förslag	52
4.4. Anonymisera och digitalisera de nationella proven.....	52
4.4.1. Problem	52
4.4.2. Bakgrund.....	52
4.4.3. Förslag	53
4.4.4. Forskningsstöd.....	53
4.5. Lärarnas administration ska minska	54
4.5.1. Lärarsekreterare kan vara en väg framåt.....	55
4.5.3. Förslag	55
4.6. Skickliga lärare ska ha bra betalt.....	56
4.6.1. Förslag	56
4.7. Fristående lärarutbildning.....	56
4.7.1. Samhällsproblem	56
4.7.2. Förslag	57
4.8. Meddelarskydd i friskolor.....	57
4.8.1. Bakgrund.....	57
4.8.2. Förslag	57
5. Trygga och engagerade elever når bättre resultat.....	58
5.1. Inledning	58
5.2. Nolltolerans mot mobbning och kränkningar	59
5.2.1. Samhällsproblemet.....	59
5.2.2. Mobbningens omfattning	59
5.2.3. Vem bär ansvaret	59

5.2.4. Evidensbaserade metoder	60
5.2.5. Anti-mobbinginsatser på nätet	60
5.2.6. Förslag	60
5.3. Elever med psykiska problem ska få rätt hjälp.....	61
5.3.1. Samhällsproblemet.....	61
5.3.2. Förslag	61
5.4. Samverkan över gränserna för elevernas bästa	62
5.4.1. Förslag	62
5.5. Stärk elevers rättigheter.....	62
5.5.1. Samhällsproblemet.....	62
5.5.2. Problemets omfattning	62
5.5.3. Förslag	63
5.6. Bättre hälsa och studiero med daglig fysisk aktivitet för eleverna i grundskolan	63
5.6.1. Samhällsproblemet.....	63
5.6.2. Vad säger forskningen	64
5.6.3. Förslag	64

Nya Moderaterna fortsätter att förnyas och utveckla politiken. Syftet är att se och lösa samhällsproblem. Vi ska vara relevanta och kunna svara på väljarnas frågor. Vi driver en politik för hela Sverige med tydligt fokus på arbetslinjen och ordning och reda i de offentliga finanserna.

Inför valen 2014 ska vi möta människor i hela landet med en framåtsyftande agenda och nya förslag om hur vi vill göra Sverige ännu bättre. Efter beslut av partistyrelsen tillsattes våren 2012 fem arbetsgrupper för att förnya, förstärka och utveckla politiken. Gruppernas uppdrag är att inom områdena Ekonomi och arbetsmarknad, Skola och utbildning, Hälsa, Trygghet samt Klimat och miljö ta fram förslag på ny moderat politik.

Arbetsgruppernas uppgift är att presentera förslag som ska kunna utgöra ett underlag för partistyrelsen i arbetet med att ta fram propositioner till arbetsstämman 2013, i Moderaternas nya handlingsprogram eller i andra centrala policydokument. Förslagen i rapporten är arbetsgruppens egna. Alla förslag är nu föremål för bland annat prövning vad gäller det utrymme som den ekonomiska utvecklingen och de offentliga finanserna medger samt utifrån andra aspekter som t ex EU-rätt.

Mot denna bakgrund är det viktigt att betona att vissa av förslagen i rapporten kommer att utgöra skarpa förslag inför valet 2014, medan andra förslag ska betraktas som mer långsiktiga reformambitioner.

Sammanfattning

Nya Moderaternas partistyrelse tillsatte arbetsgruppen Världens bästa skola i februari 2012 i syfte att vidareutveckla och förnya partiets utbildningspolitik. Arbetsgruppens slutrapport syftar till att belysa utbildningssystemets största utmaningar och ge konkreta förslag till hur vi kan främja en utveckling mot att Sverige får en skola i världsklass. Fokus ligger på resultatutveckling, likvärdighet, koppling mellan utbildning och arbetsmarknad, lärarnas status och kompetens, skolan som modern arbetsplats samt elevernas trygghet och hälsa.

Arbetsgruppen har lyssnat aktivt till vad elever, föräldrar, lärare, rektorer, forskare, fackliga företrädare och skolhuvudmän ser för utmaningar i skolan. Vi har fört en konstruktiv dialog kring vad som krävs för att fortsätta utveckla en modern kunskapsskola och nedan följer inledningsvis en sammanställning av våra förslag.

Förslag för höjda skolresultat och stärkt likvärdighet

- Lärarhandledare för svaga skolor
- Obligatorisk förskoleklass
- Behovsbedömning i förskoleklassen
- Fler speciallärare

- Betyg från årskurs 3
- Ny modell för särskilt stöd
- Mer undervisningstid med fokus på matematik
- Stärkt Skolinspektion
- Sommarskola
- Stöd till läxhjälsorganisationer
- Mer formativ bedömning

Förslag för stärkt koppling mellan arbetsmarknad och utbildning

- Praktik på gymnasiets alla program
- Förstärkning av lärlingsutbildningen
- Ett fjärde år på teknikprogrammet (T4)
- Ung Företagsamhet ska erbjudas till alla elever
- Förstärkning av studie- och yrkesvägledningen
- Brett utbud av gymnasieprogram med rätt dimensioner
- Livslångt lärande i den högre utbildningen

Förslag för en modern kunskapsskola

- Lär@lyftet 3.0
- IT-uppdrag till Skolverket
- Öka rektorers självständighet
- Möjlighet för elever att läsa på annan ort

Förslag för att stärka läraryrkets status, förutsättningar och kompetens

- Lärarhandledare - en karriärmöjlighet
- Fortsatt kompetensutveckling för obehöriga lärare
- Digitalisera de nationella proven
- Minska administration nationellt och lokalt
- Skickliga lärare ska ha bra betalt
- Fristående lärarutbildning
- Meddelarskydd i friskolor

Förslag för ökad trygghet och engagerade elever

- Skärpt arbete mot mobbning
- Stärk elevhälsans arbete med psykisk ohälsa
- Effektiv samverkan mellan kommunala myndigheter
- Stärk elevers rättigheter
- Mer fysisk aktivitet i skolan

Arbetsgruppens sammansättning

Ordförande: Tomas Tobé

Ledamöter: Oskar Öholm, Betty Malmberg, Maria Stockhaus, Jessica Rosencrantz, Kristina Tharing, Patric Åberg och Caroline Garsbo.

Huvudsekreterare: Patrik Ribe

Biträdande sekreterare: Mattias Hallberg

Inledning

I massmedia förmedlas nästan dagligen en mörk bild av svensk skola. Larmrapporter, sjunkande resultat och en sänkt status för läraryrket har blivit centrala inslag i den pågående skoldebatten. Alla dessa uppgifter som publiceras och debatteras är i regel korrekta och speglar en skola som i vissa avseenden befinner sig i en tid av stora utmaningar. Däremot får vi sällan se de positiva resultaten eller de framgångsrika exempel på skolor som gör att de flesta elever faktiskt trivs med sina klasskamrater, lärare och rektorer. Det är viktigt att kunna se att utvecklingen inte är ensidig.

Alliansen har infört en rad genomgripande reformer för att återupprätta kunskapsskolan. Svensk skola har bl.a. fått en ny gymnasieskola, nya kurs- och läroplaner i grundskolan, en ny skollag, en ny lärarutbildning, ett nytt betygssystem med fler steg samt betyg från årskurs 6. De grundläggande strukturerna för en kunskapsorienterad skola är nu på plats och vi följer ödmjukt reformarbetet.

Resurserna till skolan har ökat kraftigt sedan 2006. År 2013 satsar regeringen närmare 4 miljarder kronor mer totalt på förskola, grund- och gymnasieskolan, jämfört med 2006. Under fyra år, 2012-2015, satsar regeringen totalt 2,6 miljarder kronor för att höja resultaten i matematik. Högre krav, bättre kunskapskontroller och tydligare kunskapsmål kommer att skapa förutsättningar för en mer likvärdig utbildning. Sverige satsar mer på utbildning än genomsnittslandet i OECD.

I SKL:s enkätundersökningar uppger nio av tio elever att de trivs bra eller mycket bra i sin skola. En övervägande majoritet känner sig trygga och trivs bra med både sina lärare och sina klasskamrater. Under 2000-talet har lärartätheten i grundskolan ökat från 7,6 lärare per 100 elever år 2000 till 8,3 lärare per 100 elever år 2011. Svenska elever i årskurs 4 har stärkt sina resultat i naturvetenskap i den internationella kunskapsmätningen TIMMS 2011, jämfört med vad som var fallet i TIMSS 2007. De ligger nu över genomsnittet i OECD.

Allt fler lärare i skolan har en pedagogisk högskoleexamen. I grundskolan har andelen ökat från drygt 84 procent läsåret 2006/07 till knappt 87 procent det senaste läsåret, 2011/12. I gymnasieskolan har andelen också ökat, från knappt 74 procent till drygt 77 procent.

För Nya Moderaterna är det centralt att inte bidra till att skolan svartmålas. Det finns många ljusglimtar som vittnar om genuint engagemang, höga ideal och omsorg för elever som upplever svårigheter. Sverige har många enastående lärare, rektorer och elever.

Effekten av de hittills genomförda reformerna kommer inte omedelbart att synas i skolresultaten, men på ett par års sikt kommer vi att se att reformerna för mer kunskap i skolan gör en väsentlig skillnad. Samtidigt kvarstår stora framtidsutmaningar och vi

kan därmed inte slå oss till ro. Vi måste fortsätta att söka kloka lösningar på de bekymmer och utmaningar som faktiskt finns i skolan. Förslagen i rapporten utgör viktiga steg framåt.

Våra moderata utgångspunkter

Värdet av kunskap

Moderat skolpolitik ska kännetecknas av en stark fokus på kunskap. Skolans huvuduppgift är att förmedla kunskap. Det kan verka märkligt, men detta har inte varit en självklarhet. Under en lång tid kom svensk skola att präglas av flera andra mål. Kunskapsuppdraget nedprioriterades medvetet till förmån för annat. Det som i debatten ofta benämns som "flumskolan" har under ett antal decennier bidragit till att sänka elevresultaten. De som förlorat allra mest på att skolan blev föremål för diverse experiment var barn och ungdomar med föräldrar som har låg utbildningsnivå, något vi moderater aldrig kan acceptera. För oss ska kunskapsskolan vara en grundbult i ett rättvist samhälle.

Kunskap är viktigt av många olika skäl. Det handlar naturligtvis om att den är helt avgörande för den enskildes möjligheter att forma sitt liv och bli en del av samhället. Kunskap ger även den enskilde de verktyg som krävs för att bryta och förebygga utanförskap. I en kunskapsorienterad skola utjämnas livschanser. Med rätt kunskap får den enskilde också de färdigheter som krävs för att hävda sig på den moderna arbetsmarknaden. Sverige ska ha en välutbildad befolkning som klarar sig väl i den internationella konkurrensen.

Eleven i fokus

För att alla elever ska komma till sin rätt i skolan måste den präglas av flexibilitet och valfrihet. Undervisningen måste utformas med hänsyn till individuella behov. Vissa elever behöver stöd och andra behöver stimulans för att lyckas. Varje elev är unik, vilket ofta nödvändiggör individuella lösningar. Skolan måste utformas på sätt som gör den lyhörd för den enskildes behov. Ett utbildningssystem som kännetecknas av flexibilitet och valfrihet bygger in förutsättningar för detta.

Modern teknik och framtidskompetens

Skolan måste gå i takt med tiden. Vi vill ha en modern kunskapsskola. Eleven måste uppleva att undervisningen är relevant. Det handlar om allt från att ge möjlighet för eleven att använda IT i undervisningen till att lära sig att vara källkritisk i en tid som utmärks av ett enormt informationsflöde. Den nya tekniken och elevernas behov att lära sig att tänka kritiskt kräver mer av lärarledd undervisning, inte mindre.

En modern kunskapsskola måste också ha en stark anknytning till det omgivande samhället och i synnerhet arbetsmarknaden. Elever ska stå väl rustade när de småningom väljer yrke eller högre utbildning.

Lärare gör skillnad

Det är vår fasta övertygelse att lärare måste få vara lärare. Forskning visar entydigt att lärare som får ägna sig åt skolans huvuduppgifter gör en väsentlig skillnad för elevernas resultat. En modern kunskapsskola förutsätter behöriga och kompetenta lärare som får regelbunden fortbildning. Lärare trivs med sitt yrke när de får utvecklas genom att fördjupa sina ämneskunskaper och kontinuerligt vidareutveckla sina undervisningsfärdigheter.

De undervisningsmetoder som praktiseras i skolan ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Läraren vet vad som fungerar i praktiken och bör eftersträva att undvika de undervisningsformer som är ineffektiva. Med tillgång till pedagogisk forskning och genom en kontinuerlig dialog med lärarkollegor och elever, kan läraren växa i sin yrkesutövning.

Trygghet, studiero och hälsa

Elever ska känna sig trygga. Ingen ska behöva stå utanför den gemenskap som skolan erbjuder. Mobbning måste stävjas kraftfullt. Elevhälsan spelar en nyckelroll i detta arbete, men arbetet mot mobbning måste vara systematiskt och genomgripande och berör således alla som arbetar i skolan.

För att Sverige ska vara ett land där alla kommer till sin rätt måste alla elever ges möjligheten till en bra start i livet. Samtliga barn och ungdomar förtjänar att känna sig trygga och skolan bör vidare bidra till en bättre hälsa.

Utmaningar för svensk skola

Svensk skola står inför en rad stora utmaningar. Andelen som når gymnasiebehörighet fortsätter att minska. Över 12 procent är inte behöriga att söka till något av gymnasieskolans program. Betydelsen av föräldrarnas utbildningsbakgrund spelar fortfarande en alldeles för stor roll för elevernas resultat och skillnaderna mellan skolor är stora. Resultaten sjunker i flera internationella kunskapsmätningar, i synnerhet i ämnet matematik. Splittringen och utanförskapet riskerar att öka i skolan, om vi inte på sikt tillför fler reformer för att stärka skolan. Investeringarna i Sverige som kunskapsnation måste fortsätta. Vi måste vårda de reformer som är införda, men samtidigt fortsätta att tänka nytt och fortsätta rusta för framtiden.

Under 2012 har arbetsgruppen Världens bästa skola gjort många skolbesök och träffat skolforskare. Dialogen med elever, lärare, rektorer, forskare, fackliga företrädare och skolhuvudmän har gjort att vi kunnat urskilja fem stora utmaningar.

Utmaning 1: Resultaten och likvärdigheten

Först och främst måste vi vända den negativa resultatutvecklingen och främja likvärdigheten. Skolan måste i högre grad kompensera för elevernas olika förutsättningar och sociala bakgrund. Genom stärkt kunskapsfokus får vi en mer rättvis skola.

Utmaning 2: Kopplingen mellan utbildning och arbete

För det andra måste kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad förbättras om vi ska klara den internationella konkurrensen. Skolan måste ses ur ett vidare perspektiv där arbetsmarknadens villkor ingår som en viktig komponent.

Utmaning 3: Behovet av en modern kunskapsskola

För det tredje bör skolan bli mer modern och relevant för eleven. Den nya tekniken måste integreras i skolan precis på samma sätt som den integreras på alla andra moderna arbetsplatser. Skolan måste främja framtidskompetenser. IT och modern teknik skapar förutsättningar för konstruktiv individualisering i skolarbetet.

Utmaning 4: Lärarnas möjligheter att utvecklas

För det fjärde behöver lärare få bättre förutsättningar att utvecklas. Läraryrket måste få en starkare attraktionskraft och höjd status. Lärare måste få vara lärare och ägna sig åt undervisning, skolans huvuduppdrag.

Utmaning 5: Elevernas trygghet, hälsa och studiero

För det femte bör vi fortsätta arbetet med att stärka elevers hälsa och trygghet. Kraftfulla åtgärder mot mobbning och tydliga regler som främjar studiero måste präglade skolans utvecklingsarbete.

Slutrapportens utformning

Slutrapporten är indelad i fem kapitel som är relaterade till de fem utmaningarna som presenterats. Varje kapitel har en inledning som närmare beskriver de utmaningar och samhällsproblem som arbetsgruppen identifierat.

Skolan har ett kommunalt huvudmannaskap. Det finns således mycket man kan göra på kommunal nivå för att stärka skolan. Några av förslagen i slutrapporten handlar därför om vad som borde göras av kommuner som skolhuvudmän. Huvudsakligen består rapporten emellertid av förslag på statliga åtgärder.

1. Höjda skolresultat och stärkt likvärdighet

1.1. Inledning

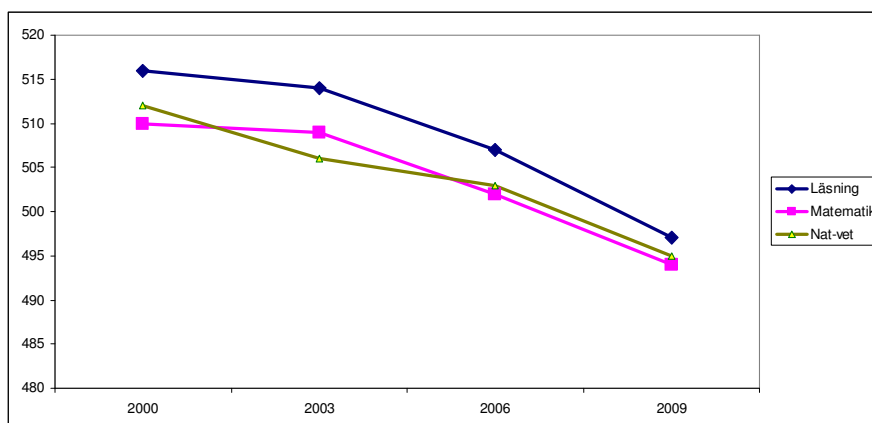
Resultatutvecklingen och likvärdigheten utgör de allra största utmaningarna för skolan. Elevresultaten har sjunkit de senaste 15 åren. Det finns enskilda exempel på grundskolor där över 70 procent av eleverna är obehöriga att söka till gymnasiet. I Skolverkets rapport (2012:374) konstaterar myndigheten att likvärdigheten i grundskolan har minskat. Mönstret av socioekonomisk betydelse för resultaten återfinns både i grund- och gymnasieskolan. Endast 63 procent av eleverna med föräldrar vars högsta utbildningsnivå är grundskola uppnådde gymnasiebehörighet.

Att elevers familjebakgrund påverkar skolresultaten är ett problem som är känt sedan länge. Enligt en omfattande studie från IFAU (Rapport 2012:14) slår inte den sociala bakgrunden igenom i högre utsträckning i dag än för 20 år sedan. Vi har alltså en delvis splittrad bild av hur det står till med likvärdigheten i skolan. Alldeles oavsett hur det ligger till är forskarna helt eniga om att den sociala bakgrunden har mycket stor betydelse för elevresultaten. Det är inte acceptabelt för oss moderater. Utanförskapet måste brytas och förebyggas tidigt i skolan.

1.1.1 Situationen i svensk skola

En likvärdig skola kännetecknas av att alla elever oavsett bakgrund ges samma möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Analyser av resultaten i PISA 2009 visar att Sverige numera är ett genomsnittsland när det gäller likvärdighet. Skillnaderna mellan hög- och lågpresterande elever har ökat. Dessutom har skillnaderna i prestationer mellan hög- och lågpresterande skolor ökat. Nära 20 procent av de svenska eleverna nådde inte upp till en basnivå i läsförståelsetestet och både pojkar och flickor halkar efter. Pojkar har dock tappat mer och svagpresterande pojkar utgör den grupp som har tappat allra mest. Resultaten i matematik har också försämrats. I PISA 2003 låg svenska elevprestationer över genomsnittet i OECD. Nu presterar svenska elever på en genomsnittlig nivå. I naturvetenskap hamnade svenska elever för första gången under genomsnittet.

Figur 1 PISA-medelvärden för svenska elever

Vi moderater kan inte acceptera denna utveckling. I grundskolan förebyggs utanförskap. Skolor med strukturella problem måste därmed lyftas. Vi behöver fokusera på att skraddarsy strategier och arbetssätt för de skolor som har störst utmaningar.

1.1.2. Effektiva insatser - vad gör skillnad?

Arbetsgruppens utgångspunkt har varit att utveckla förslag som kompletterar de stora skolreformer som för närvarande genomförs. De flesta av reformerna som nu implementeras, som exempelvis den nya skollagen, nya kurs- och läroplanerna för grundskolan, nya gymnasieskolan etc., är exempel på så kallade strukturreformer. Svensk skola har fått nya ramar och styrdokument att förhålla sig till.

I McKinsey-rapporten *Hur världens mest förbättrade skolsystem fortsätter att bli bättre* (2010) konstaterar man att effektiva reformer för att vända en negativ resultatutveckling ofta är så kallade processreformer, dvs. reformer som syftar till att ge en mer effektiv undervisning. Nämda reformer förutsätter att viktiga strukturer som läroplaner och skollag redan är på plats. Skolsystem som redan kommit långt i sin utveckling tjänar, enligt McKinsey-rapporten, på effektiva processorienterade reformer. Det handlar kortfattat om att stärka lärarna och höja deras kompetens.

Forskningen om framgångsrika och effektiva skolor är olyckligtvis inte särskilt omfattande i Sverige. Docent Lennart Grosin är ledande inom området i vårt land men utomlands har många studier gjorts. Forskningen visar att eleverna klarar sig bättre, både kunskapsmässigt och socialt i det som kallas "framgångsrika skolor" (effective schools). Det som kännetecknar sådana skolor är följande:

- Tydligt, kraftfullt, demokratiskt ledarskap från rektorernas sida
- Höga förväntningar på alla elever med tydliga krav
- Regelbunden återkoppling till eleverna
- Att eleverna uppmuntras och belönas för bra arbete
- Stor flexibilitet i undervisningsmetoder för att möta varje individ

Modern forskning visar alltså att elevernas prestationer i mångt och mycket hänger samman med de attityder och förväntningar som finns i skolan.

En annan internationellt erkänd forskare som kommit att prägla vårt utvecklingsarbete är John Hattie som är verksam på Nya Zeeland. I sin berömda studie *Visible Learning*, som baseras på 800 olika metastudier, fokuserar Hattie på vad som ger positiv effekt på elevprestationerna. Hatties slutsatser överlappar i hög grad med forskningen om framgångsrika skolor. Några av de saker som ger störst effekt på elevresultaten är:

- Formativ bedömning. Läraren bedömer eleverna under tiden de arbetar med något, istället för att ge ett omdöme när deras arbete är klart (summativ bedömning).
- Lugn och ro i klassrummet.
- Återkoppling på prestationer. Inte bara från lärare till elev, utan även från elev till lärare.
- Förtroendefulla relationer mellan lärare och elev.
- Direkt undervisning. Lärarledd undervisning där läraren har gedigna genomgångar och för dialog med eleverna.

Arbetsgruppen har tagit intryck av de senaste årens skolforskning och söker inspiration i framgångsrika skolsystem. Ett sådant system, som ofta lyfts fram i internationella utvärderingar, finns i Ontario Kanada. I Ontario tillämpas mycket av det som nämns i forskningen om effektiva undervisningsmetoder och framgångsrika skolsystem. Modellen i Ontario har därför influerat flera av de förslag som presenteras i denna rapport.

Det är viktigt att alla reformer som syftar till att utveckla lärarnas undervisningsmetoder är lärardrivna. Inom professionen finns erfarenhet och kompetens som vi måste ta tillvara för att utveckla skolan. Att tillsammans inom ett lärarlag arbeta för att förnya och utveckla undervisningen har visat sig vara effektivt. Forskningsstödet för att kollegial samverkan leder till bättre elevresultat är mycket starkt.

1.2. Lärarhandledare för svaga skolor

1.2.1. Samhällsproblem

Det är inte ovanligt att bara drygt hälften av eleverna på skolor i utanförskapsområden når gymnasiebehörighet. Att eleven får gå i gymnasieskolan är avgörande för dennes förutsättningar att klara sig i arbetslivet. Den negativa resultatutvecklingen måste snabbt brytas.

Skolverkets rapport (2012:374) visar att likvärdigheten i grundskolan har minskat. Flera rapporter visar att föräldrars utbildningsbakgrund fortfarande spelar en alltför stor roll för elevresultaten. Vi moderater kan inte acceptera detta. Grundskolan utgör en hörnsten i vårt välfärdssystem.

1.2.2. Lärarhandledare utvecklar skolans förutsättningar

Arbetsgruppen föreslår att ett handledarsystem för utsatta skolor utvecklas. Syftet är att förbättra resultaten på de skolor där Skolinspektionen finner allvarliga brister genom att skapa en lärardriven skolutveckling. Det blir Skolverkets uppdrag att förmedla stöd genom särskilda lärarhandledare till skolorna. Skolverket kommer också att ansvara för att rekrytera och utbilda de blivande lärarhandledarna.

Rektorerna på skolorna som erbjuds lärarhandledning, samt huvudmännen som har det övergripande ansvaret, ska frivilligt ingå kontrakt med Skolverket om verksamheten. Att detta sker med respekt för lärarna på skolan och lärarnas fackliga representanter är en förutsättning för att satsningen ska bli framgångsrik.

Sammanlagt består organisationen vi föreslår av 100 lärare. Lärarhandledarna kommer till att börja med att arbeta på grundskolor mellan årskurs fyra och nio. Lärare som rekryteras som lärarhandledare ges möjlighet att ta tjänstledigt på halvtid eller heltid under två år.

Ett system med lärarhandledare bör till en början etableras i ämnena matematik, svenska och NO. I dessa ämnen uppvisar svenska elever försämrade resultat i flera internationella mätningar. Den långsiktiga ambitionen, om systemet med lärarhandledare visar sig framgångsrikt, blir att det ska finnas handledare i fler ämnen.

Att vara lärarhandledare inom ramen för den organisation vi föreslår ska givetvis vara meriterande. De 100 tjänstlediga lärare som ingår i den grupp som under två år anställs under Skolverket, ska få en högre lön och en titel knuten till den erfarenhet som uppdraget som lärarhandledare innebär.

Vad som kommer att gälla för lärarna som varit lärarhandledare när deras två år är över kommer noggrant att diskuteras tillsammans med lärarfacken. Detta för att tillvara ta deras kompetenser och färdigheter, men också för att den enskilde läraren ska uppleva uppdraget som positivt i hans eller hennes yrkesbana.

1.2.3. Med Kanada som förebild

Lärarens isolering i klassrummet upplevs av många lärare som ett hinder för att nå effektiva arbetsmetoder. Nya former för samverkan mellan lärare behövs för att förbättra undervisningsmetoderna. Så kallad *Lesson study*, som används ibland annat i Japan och Shanghai är ett exempel på framgångsrik kollegial samverkan. Metoden går ut på att lärarna tillsammans utvecklar effektiva lektionsplaneringar och kommer med konstruktiva synpunkter på varandra. Modellen förutsätter att lärare har god

känedom om de senaste pedagogiska forskningsrönen. *Lesson Study* kräver även att det avsätts tid och att rektorn leder det övergripande utvecklingsarbetet.

I Ontario, Kanada har man arbetat målmedvetet med ett liknande system. Resultaten talar för sig själva. Kanada är i dag ett av de länder som lyckas bäst i internationella kunskapsmätningar. Svaga elevresultat har kunnat vändas under loppet av ett fåtal år. Lärarhandling enligt den modell som praktiseras i Kanada är på sätt och vis en variant på så kallad *Lesson study*. Modellen bygger på kollegial samverkan och utvecklingsarbetet baseras på forskning. En av lärarhandledarna och administratörerna i Ontariomodellen är Constantine Ioannou. Han har låtit sammanfatta vad som kännetecknar lärarhandledningen:

- Sharing expertise but not being the expert
- Identifying generic high yield strategies that work in many classrooms
- Working on assessment and evaluation together
- Creating good, rich performance-based tasks

All verksamhet oavsett inriktning behöver kontinuerligt kvalitetsutvecklas. Skolan är inget undantag. För att sådant arbete ska fungera i praktiken måste drivkraften till förändring finnas hos personalen. När lärare känner delaktighet och deras kompetens tas till vara på ett klokt sätt blir skolan också bättre.

Alliansregeringen har vidare skapat goda förutsättningar för den reform vi föreslår. Det finns i synnerhet mycket att lära av mattelyftet och satsningen på 10 grundskolor i utsatta områden. Regeringens riktade satsningar på evidensbaserad skolforskning bör också beaktas noga i sammanhanget.

1.2.4. Stöd i forskningen

Internationella utvärderingar och forskning (McKinsey, ESO-rapporten etc.) ger starkt stöd för att ett system med handledning för lärare ger mycket goda resultat. De undervisningsmetoder som lärarna tillämpar i klassrummet ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Naturligtvis finns det inte bara en enda metod för att nå framgång i undervisningen. Pedagogiken ska präglas av mångfald. Men ineffektiva metoder ska undvikas.

Skolverket har identifierat tre områden som avgörande för skolornas förbättringsprocesser:

1. att bygga upp rektorernas ledarkompetens,
2. att bygga upp lärarnas undervisningsskicklighet och
3. att förbättra elevernas resultat och skolornas kvalitet genom det systematiska kvalitetsarbetet.

Vårt förslag om lärarhandledare utgår från dessa områden. Alliansregeringen har tidigare infört en statlig rektorsutbildning och rektorerna har dessutom fått en gedigen kompetensutveckling genom satsningen Rektorslyftet.

1.2.5. Samverkan - nyckeln till framgång

Det är viktigt att understryka betydelsen av att lärarhandledarna etablerar en god relation till lärarna på de skolor som behöver stöd. Det handlar inte om att lärarhandledare åker runt och bestämmer hur andra lärare ska göra. Ontariomodellen visar tvärtom hur viktigt och utvecklande det kollegiala samarbetet är när det finns en ömsesidig professionell respekt som stimulerar ett gemensamt sökande efter en effektiv undervisningsmetodik. Rektorerna spelar en nyckelroll för att främja denna samverkan.

1.2.6. Förslag

Inför ett handledarsystem för utsatta skolor där inledningsvis 100 lärare anställs av Skolverket. Till detta system bör karriärtjänster kopplas.

Kostnaden för förslaget beräknas till mellan 100-200 miljoner kronor årligen.

1.3. Obligatorisk förskoleklass

1.3.1. Samhällsproblem

Att förskoleklassen idag inte är obligatorisk skapar ojämlika förutsättningar för eleverna när de börjar i årskurs 1. Förskoleklassens viktiga funktion måste stärkas och statusen höjas. Samverkan med grundskolan behöver utvecklas.

Förskoleklassen ska vara en övergång för barnen mellan förskolan och grundskolan. Det är viktigt att förskoleklassen även i framtiden fyller den funktionen.

Genom att göra förskoleklassen obligatorisk når skolan ut till alla elever redan i 6-årsåldern. Det innebär helt andra förutsättningar för förskoleklassens verksamhet och möjligheten att upptäcka elever med inlärningssårigheter. Förberedelserna för årskurs 1 förbättras.

1.3.2. Förslag

Förslaget innebär ett första steg mot en 10-årig grundskola genom att införa skolplikt i förskoleklassen. Idag går ca 95 procent av alla sexåringar i förskoleklass. Antalet elever har ökat de senaste 10 åren. Idag är kommunerna skyldiga att erbjuda förskoleklass åt alla barn. Men det finns också kommuner där bara tre av fyra sexåringar går i förskoleklass. Enligt Skolverkets statistik är det främst storstadskommuner och förortskommuner till storstäder som har lägre andel barn i förskoleklassen.

Såväl internationella som svenska undersökningar visar att barn som har gått i förskola lyckas bättre under hela sin skoltid när det gäller till exempel matematik, språk och social utveckling. En mer informell undervisning som ger utrymme åt lek, kreativitet och samspel mellan barn anses vara mest gynnsam för att lägga grunden för fortsatt lärande. En obligatorisk förskoleklass är därför en viktig komponent för att ge alla barn större möjligheter att lyckas i skolan.

Enligt Skolverkets statistik uppgick den totala kostnaden för förskoleklassen år 2011 till drygt 5 157 mkr, vilket motsvarar cirka 49 800 kronor per elev. Att införa obligatorisk förskoleklass skulle därmed innebära att den totala kostnaden skulle skrivas upp med motsvarande 2,5–2,6 procent¹ och uppgå till mellan 5 286 och 5 291 mkr, vilket innebär en ökning om cirka 130 miljoner kronor.

Reformen beräknas kosta mellan 120-160 miljoner kronor.

Tabell 1: Elever i förskoleklass av totalt antal i befolkningen

	Andel 5 år	Andel 6 år	Andel 7 år
2011/12	0,9	95,6	1,0
(antal)	1 010	101 870	1 046
2010/11	0,9	95,8	1,0
2009/10	0,9	94,6	1,1
2008/09	1,0	95,1	1,5
2007/08	1,0	96,0	1,2
2006/07	0,8	95,6	1,2
2005/06	0,9	94,7	1,2
2004/05	1,0	94,6	1,4
2003/04	1,0	94,3	1,2
2002/03	1,1	94,3	1,1

¹ Ökningen beräknas i procent enligt $100/97,5=1,025641$. Källa: Skolverket, Statistik, Elever i förskoleklass

1.4. Behovsbedömning i förskoleklassen

1.4.1. Samhällsproblem

Alltför ofta uppdagas elevers svårigheter med undervisningen för sent i svensk skola. Vårt skolsystem måste främja likvärdighet genom att stärka elever med större utmaningar så tidigt som möjligt. I vissa kommuner finns olika projekt med tidiga behovsbedömningar, kartläggningar och "screenings". Att endast elever som råkar ha tur att bo i en kommun som utformat tidiga behovsbedömningar och får tillgång till tidigt stöd är dock inte acceptabelt. Systemet med behovsbedömningar borde vara nationellt, obligatoriskt och enhetligt för att främja likvärdigheten. Nationella utvärderingar av behovsbedömningarna kan bidra till resultatförbättringar och skapa bra förutsättningar för forskning om särskilt stöd.

Nya skollagen ger eleven rätt till särskilt stöd på ett annat sätt än tidigare. Att finna effektiva sätt att avgöra vilka elever som har dessa behov är mot en sådan bakgrund en nödvändighet.

1.4.2. Förslag

Förslaget innebär att alla barn i förskoleklass genomför en behovsbedömning i slutet av vårterminen inför skolstarten. Behovsbedömningen syftar till att tidigt upptäcka elever med olika typer av svårigheter, för att kunna sätta in rätt stöd tidigt.

Skolverket bör ges i uppdrag att tillsammans med forskare utforma en enhetlig modell för behovsbedömningen som tillämpas likadant på alla skolor. Bedömningen ska dessutom vara användbar mer allmänt som underlag vid överlämningen mellan förskoleklass och årskurs 1.

Resultaten på behovsbedömningen är även värdefulla för att göra bedömningar av vilka elever som har goda förkunskaper och därmed kan vara i behov av stimulans och extra utmaningar.

Resultaten av behovsbedömningen har sammanfattningsvis tre syften. För det första ska det vara en grund för överlämningssamtal mellan förskoleklass och årskurs 1. För det andra ska resultaten användas som vägledning för hur skolhuvudmannen fördelar resurserna till skolor, klasser och elever. För det tredje ska resultaten rapporteras enligt en nationellt standardiserad mall som möjliggör uppföljning och utvärdering.

Behovsbedömningens huvudfokus handlar om elevens språkutveckling samt matematiska utveckling. Exempelvis lingvistik och den kognitiva neurovetenskapen har sannolikt mycket att tillföra arbetet med att mer praktiskt utforma den behovsbedömning vi vill skapa.

För att få en konkret bild av hur testet kan utformas kan man ta del av hur ett liknande test utformats i Finland.² Testet syftar till att stärka barnets fonologiska medvetenhet. I förskoleåldern kan barnen urskilja enskilda ljud i ett ord. Om barnet har en god fonologisk medvetenhet har han eller hon också goda förutsättningar för att lära sig läsa.

Exempel på uppgifter:

1. Hitta på rim:

Rimmandet ökar medvetenheten om språkets uppbyggnad

En katt i en _____

En loppa kan _____

En rått i en _____

2. Sortera ord

Barnen skall nu tänka på ord som de kan som börjar på en viss orddel, till exempel sol-.

Exempel, ord som börjar på:

Fågel

Vatten

Sommar

Bil

Barn

² <http://www.lukimat.fi/lasning/informationstjanst/stodformer/stod-den-fonologiska-medvetenheten>

3. Hur många stavelser finns i ordet?

Använd knappar, legobitar eller klossar för att markera hur många stavelser som finns i ett ord.

1.4.3. Förslagets förutsättningar

Vårt förslag om behovsbedömning hänger samman med förslaget om obligatorisk förskoleklass. När förskoleklassen blir obligatorisk får behovsbedömningen under våren i förskoleklassen helt andra strukturella förutsättningar. Det material om eleven som överlämnas vid övergången till grundskolan blir mer gediget. Att vi tidigare har stärkt kunskapsuppföljningen i grundskolan genom fler och tidigare nationella prov gör att den behovsbedömning som föreslås är ett naturligt nästa steg.

Att beräkna vad införandet av behovsbedömningen skulle kosta är av förklarliga skäl svårt. Kostnaderna skulle dock sannolikt motsvara kostnaderna för ett nationellt prov i åk 3. Kostnaderna är avhängigt antalet elever i förskoleklass, ersättning till provkonstruktörer och kostnaderna för Skolverket (materialkostnad, distribution etc.).

Uppskattningsvis kostar förslaget mellan 50-75 miljoner kronor årligen.

1.5. Fler speciallärare

1.5.1. Bakgrund

IFAU-rapporten *Långsiktiga effekter av mindre klasser* (2012) visar att klasstorlek spelar en väsentlig roll för elevernas resultat och andra studier gör sambandet tydligt i de lägre årskurserna. Mindre klasser påverkar elevernas kognitiva och icke-kognitiva förmågor positivt och ger även goda effekter på elevernas resultat på de nationella proven i svenska, engelska och matematik.

Det viktiga i sammanhanget är dock egentligen inte klasstorleken, utan storleken på undervisningsgrupperna. Att kunna bedriva en god undervisning som når ut till samtliga elever är viktigt för likvärdigheten i skolan. Att återinföra den så kallade "klasstorleksregeln" som fanns under 60-, 70- och 80-talen, anser vi vara ett alltför trubbigt och mycket kostsamt instrument. Det fanns goda skäl till varför den avskaffades.

Det viktigaste för den enskilde eleven är att man har en bra lärare att tillgå. När undervisningsgrupperna är för stora är det svårt att finna tid för alla elever. På många skolor skulle eleverna behöva fler lärare i klassrummet. Det ger också goda förutsättningar för att dela upp undervisningsgruppen när så önskas. I vissa undervisningsgrupper behöver man tillgång till en speciallärare som kan stötta enskilda elever i klassrummet. Behoven ser väldigt olika ut beroende på vilken skola vi har att göra med. Många skolor har mindre klasser och därmed mindre undervisningsgrupper. Trots det kan det finnas behov av en extra pedagog som fokuserar på de elever som har särskilda svårigheter.

En bra modell för en satsning på speciallärare/lärare och mindre klasser finns i den pågående "Läsa-skriva-räkna"-satsningen. Detta statsbidrag kan gå till tre olika saker: (1) personalförstärkningar, (2) läromedel och tekniska hjälpmedel och (3) kompetensutveckling. Eftersom skolor har olika behov måste också riktade statsbidrag vara utformade utifrån dessa. Mellan åren 2008-2012 omfattade denna satsning 1,5 miljarder kronor.

1.5.2. Förslag

Arbetsgruppen föreslår en skolmiljard för att möta den enskilda skolans behov. Det kan ibland handla om att man behöver skapa mindre klasser. I andra fall finns behovet av att få in en extra pedagog eller en speciallärare för att möta elevernas behov och stimulera deras inläring.

Vi föreslår att denna reform avgränsas till låg- och mellanstadiet, eftersom forskningen tydligt visar att mindre klasser och speciallärare ger störst effekt där. Reformen bör i sin utformning påminna om den så kallade "Läsa-skriva-räkna-satsningen". Skolorna ansöker således om särskilda statliga stimulansmedel för att kunna få in fler speciallärare eller göra klasserna mindre.

Uppskattningsvis kostar reformen ca 1 miljard kronor.

1.6. Betyg från åk 3

1.6.1. Bakgrund

Betyg fyller många olika funktioner i skolan. De visar vad eleverna har lärt sig och hur stor del av kursplanen de har tillgodogjort sig. Detta är en viktig information till både eleverna och deras föräldrar. Sverige ska ha en kunskapskola som är målstyrd och då är det viktigt att målen följs upp. Betygen kan också fylla en mycket viktig roll när de kombineras med formativ bedömning, en pedagogisk metod som visat sig väldigt effektiv i den pedagogiska forskningen.

Alliansregeringen har redan infört betyg från årskurs 6. Ett helt nytt betygssystem med betygen A-F är nu på plats. Men våra elever får fortfarande betyg relativt sent i sin skolgång. Det är ovanligt i en internationell kontext. Eleverna inom EU/OECD är ofta mellan 6-9 år när de får sina första betyg. I Österrike får man betyg redan i årskurs 1. Sverige avviker således från normen. Vi föreslår att betyg från årskurs 3 införs i svensk skola under nästa mandatperiod.

Den nya läroplanen innehåller mål om att alla elever ska kunna läsa, skriva och räkna när de slutar 3:e klass och då är det också rimligt att vi sätter betyg från årskurs 3.

År 1982 avskaffades betygen helt i låg- och mellanstadiet. IFAU har studerat konsekvenserna av betygens avskaffande i rapporten *Betygssatta barn – spelar det någon roll* (2010:8). Studien visar att barn till föräldrar som saknar högre utbildning drabbades hårt. Andelen döttrar till lågutbildade föräldrar som inte läste vidare på gymnasiet ökade från 8 till 16 procent när betygen avskaffades. Tidiga betyg är alltså väldigt viktiga för likvärdigheten. Med betyg får skolan en starkare fokus på kunskapsresultaten.

I Skolverkets analys av TIMMS 2011 visar det sig dessutom att uppföljningen av mellanstadiet behöver stärkas. Kunskapsutvecklingen mellan årskurs 4 och 8 är inte tillräckligt god. Elever i årskurs 8 uppvisar inte de resultat man väntar sig. Att många elever dessutom har ett svagt självförtroende i både matematik och naturkunskap i årskurs 8 är ett tydligt tecken på att mellanstadiet behöver ett rejält lyft. Betyg och nationella prov är i sammanhanget oerhört centrala för kunskapsutvecklingen. I de länder som lyckas allra bäst i internationella kunskapsmätningar är tidiga betyg och uppföljningar en självklarhet.

En ytterligare betygsreform med betyg från årskurs 3 måste dock dra lärdom från arbetet med att införa betyg från årskurs 6. Det är viktigt att lärarna får tid att sätta sig in i det stödmaterial som Skolverket tar fram samt att det görs med respekt för andra utvecklingsprocesser som pågår i skolan.

1.6.2. Förslag

Betyg i årskurs 3 bör införas under nästa mandatperiod tillsammans med satsningar på tidigt stöd, ett förslag som presenteras nedan.

Det är viktigt att betygsreformer får landa innan man genomför nya. Skolreformer ska alltid genomföras med stor ödmjukhet.

Uppskattningsvis kostar betyg i tre årskurser (åk 3-5) ca 200 miljoner kronor per år.

För att betygen ska bli rättssäkra behöver man eventuellt även överväga att införa nationella prov i årskurs 4 och 5. Nationella prov i årskurs 3 ges redan. Att införa nationella prov i årskurs 4 och 5 kostar mellan 80-100 miljoner kronor per år.

1.7. Ny modell för särskilt stöd

1.7.1. Bakgrund

De sjunkande elevresultaten måste mötas med vissa riktade åtgärder. Ett stärkt inlärningsstöd är ett exempel på en sådan åtgärd. De senaste 15 årens resultatutveckling visar att eleverna ibland inte får tillräckligt stöd och för sent. Genom tidiga insatser kan framtida motgångar förebyggas effektivt. Läs- och skrivsvårigheter utgör ett av de vanligaste problemen som kan avhjälpas med särskilt stöd. Elevens språkutveckling utgör inkörsporten till alla andra ämnen och måste därför prioriteras särskilt.

Tidiga betyg är, som tidigare nämnts, inte tillräckligt för att lyfta svensk skola. Forskningen visar att betygen i sig inte per automatik leder till förbättringar. Om svensk skola saknar en effektiv modell för särskilt stöd, så gör betyg i årskurs 3 inte tillräcklig skillnad för resultaten och likvärdigheten. Stödet måste utformas efter behoven.

Den svenska skolan uppvisar brister när det gäller att uppmärksamma och stödja elever med särskilda behov. Drygt femton procent av de grundskolor Skolinspektionen granskade år 2011 ger inte särskilt stöd till de elever som riskerar att inte nå målen, något som eleven har rätt till.

Vår arbetsgrupp har studerat utformningen av särskilt stöd i Finland. Där får eleverna ett systematiskt och effektivt stöd tidigt, huvudsakligen redan i lågstadiet. Att elever får stöd under en period är inget konstigt i den finska skolan. Det är en naturlig del av skolsystemet. (Hausstätter & Takala 2010).

Mycket tyder på att ett utökat särskilt stöd i lågstadiet inte nödvändigtvis är en resursfråga. Det har länge funnits en tendens till en "vänta-och-se"-mentalitet i svensk skola som gör att elever med svårigheter slussas vidare utan tillräckliga kunskaper. De skolreformer som regeringen genomfört har syftat till att bryta med denna mentalitet.

1.7.2. Förslag

Utred hur man kan utforma en ny modell för särskilt stöd i grundskolans tidiga år som tar intryck av den finska modellen.

1.8. Mer undervisningstid - med fokus på matematik

1.8.1. Samhällsproblem

Svenska elever går i skolan färre timmar i veckan än i jämförbara länder. Dessutom lägger de mindre tid på läxor utanför skolan än i andra länder.

Idag är Sverige det OECD-land som har minst antal undervisningstimmar för våra högstadiel elever. I Sverige har man i snitt 741 timmar per år i grundskolan samtidigt som OECD-genomsnitt för 15-åringar är 948 timmar. Sett till den totala undervisningstiden i grundskolan så ligger OECD-genomsnittet för 7-14 åringar högre än vad svenska elever läser 7-15 år.

Matematik är det ämne där svenska elever halkat efter ordentligt under lång tid. Ämnet bör därför ges särskild prioritet. Internationella kunskapsmätningar som PISA och TIMSS visar tydligt att det finns bekymmer med svensk matematikundervisning. Eleverna behöver mer undervisningstid för att nå målen. I kombination med regeringens satsningar på kompetensutveckling för matematiklärare borde ökad undervisningstid ge goda effekter på elevresultaten.

1.8.2. Bakgrund

I Sverige har vi en nationell timplan som reglerar hur många timmar eleverna ska läsa som minst under sina 9 år i grundskolan uppdelat på 17 ämnen. För ett enskilt ämne kan skolan omprioritera maximalt 20 procent av den timplansbestämda tiden. Ordningen infördes i samband med 90-talets stora skolreformer. Innan dess detaljreglerades undervisningen i varje ämne och varje årskurs.

I gymnasiet finns en minsta garanterad undervisningstid, men någon koppling mellan kursernas poängvärde (till exempel 50 eller 100 poäng) och undervisningstid finns inte. Eleverna på yrkesförberedande program har rätt till 2430 timmars undervisningstid och på högskoleförberedande program har eleverna rätt till 2180 timmar (en gymnasieutbildning omfattar 2500 poäng).

Någon säker nationell statistik finns idag inte för hur undervisningstiden fördelas mellan årskurser. Skolverket har i uppdrag av regeringen att undersöka hur den garanterade undervisningstiden efterlevs och säkerställs i ett representativt urval av grundskolor. Uppdraget ska redovisas i mars 2013. Skolverket samlar också in data över skolors planerade undervisningstid. Det är dock svårt att mäta undervisningstid. Till exempel kan olika typer av "studiepass" där eleverna arbetar med uppgifter från ett valfritt ämne räknas som undervisningstid, oavsett om det har funnit en ämneslärare på plats som kan hjälpa till. Detta är vad Skolverket kallar "enskilt arbete", en undervisningsmetod de inte rekommenderar och som antas ligga bakom delar av den försämring Sverige har gjort i de internationella kunskapsmätningarna TIMMS och PISA.

En annan tendens som finns är att skolorna planerar schemat utifrån lägsta möjliga garanterade undervisningstid. Om lektioner ställs in eller om det inte går att hitta en vikarie med rätt kompetens får eleverna inte sin garanterade tid tillgodosedd. Det finns inget krav på grundskolor att redovisa hur eleverna fått all tid de har rätt till i alla ämnen. I gymnasiet har huvudmannen en skyldighet att "redovisa hur eleven fått sin garanterade undervisningstid".

Med dagens system kan man hävda att det är förhållandevis enkelt för huvudmän, rektorer och till och med lärare att ta sig runt bestämmelserna om en lägsta garanterad undervisningstid utan några påföljder. Givetvis kan man inte utgå från att utbildningsanordnare och skolpersonal försöker lura systemet, men skolans största kostnad är lärarledd undervisningstid. Dessutom är det schemamässigt komplicerat att planera för att elever som missar undervisning ska kunna ta igen den. Slutsatsen blir dock att det idag saknas styrmedel eller system som gör det förutsägbart vad en ökning av den garanterade undervisningstiden skulle innebära i termer av mer lektionstid. I grundskolan skulle det i värsta fall kunna innebära att ingenting alls händer. I alla fall på skolor som inte har alla nio årskurser. De kan hävda att ökningen inte ska ske inom ramen för deras årskurser.

Detta är ett relativt omfattande problem, inte minst när en regering vill utöka undervisningstiden. Man bör därför överväga att förändra timplanen så att den blir stadielindad, men samtidigt behålla en flexibilitet inom varje stadium. Det skulle ge förutsättningar för lokala lösningar. Rektorer och lärare ska kunna prioritera mellan olika ämnen för att kunna profilera sin skola och ge varje elev det stöd han eller hon

behöver. Men det är samtidigt viktigt att elever får garanterad undervisningstid och att särskilda satsningar kan göras på grundskolans olika stadier.³

En stadieindelad timplan skulle också passa in i strukturen med den nya lärarutbildningen som utbildar lärarna speciellt för åldrarna F-3, 4-6 eller 7-9. I praktiken knutna till Även den nya läroplanen för grundskolan är uppdelad i centralt innehåll för varje stadie. Skolan är en decentraliserad och mål- och resultatstyrd verksamhet. För att främja likvärdigheten mellan landets skolor behövs vissa gemensamma ramar. En stadieindelad timplan skulle kunna bidra till att våra skolor ges mer likvärdiga förutsättningar.

Om man vill utöka den garanterade undervisningstiden kan det också vara relevant att förlänga antalet dagar som man får använda till undervisning. Idag står det i grundskoleförordningen att läsåret ska ha minst 178 skoldagar och max 190 dagar. Detta kan förlängas eller förtydligas för att slippa längre och stressigare dagar. Samma sak går att göra på gymnasiet.

Att bara införa fler lektioner kommer dock inte att förbättra skolresultaten. Det viktigaste är att undervisningen är ändamålsenligt utformad. För oss är kvalitet viktigare än kvantitet. Det är därför lärarfortbildningssatsningar måste gå hand i hand med utökad undervisningstid. Så som det till exempel görs inom ramen för satsningen "Mattelyftet". Danmark har nyligen beslutat att öka undervisningstiden med motsvarande tre års extra skolgång mellan klasserna 0 till 9.

1.8.3. Förslag

1. Överväg att införa en extra timme matematik i veckan i tre årskurser i åk 4-6 (ca 500 miljoner kronor per år).
2. Inför en stadieindelad timplan med åk f-3, åk 4-6 samt åk 7-9.
3. Inför ett krav på att huvudmannen ska kunna redovisa att elever får den undervisningstid de har rätt till.
4. Överväg att utöka långsiktigt skolåret med en vecka så att minsta antalet skoldagar blir 183.

1.8.4. Forskningsstöd

Det finns en ganska omfattande forskningslitteratur från framför allt USA som handlar om sambandet mellan tid och utbildningsresultat. I USA har det länge varit en politisk

³ Med stadier avses i sammanhanget den struktur som skapas med hänvisning till den nya läroplanens kunskapsmål, inte stadier i den mening som fanns tidigare i grundskolan.

fråga om man ska ta ett nationellt initiativ för att förlänga skoldagen och skolåret. Det har bland annat diskuterats inom ramen för President Obamas "Race to the top"-policy.

Undervisningstidsbegreppet delas i forskningen upp i tre delar. Det är 1) Allocated time, 2) Engaged time och 3) Academic learning time. Med Allocated time avses i praktiken hur mycket tid som schemaläggs för lektioner eller liknande. Med Engaged time avses en mer kvalitativ mätning av tiden där man räknar bort lektioner som blir inställda, om eleverna får sluta tidigt samt om läraren måste lägga tid på att skapa ordning och reda i klassrummet innan lektionen kan börja. Med Academic learning time avses tiden som eleverna lägger på att ta in information och jobba med övningar som ligger på en nivå som gör att deras lärande stimuleras.

Forskningen visar på ett ganska robust samband mellan Academic learning time och elevresultat. Däremot verkar det inte finnas något samband allt mellan Allocated time och elevprestationer. Ökad Engaged time ger en viss effekt på elevresultat.

En annan aspekt på detta är att den stora metastudien Visible Learning (2009) av John Hattie menar att långa sommaruppehåll har en negativ effekt på elevernas resultat.

1.8.5. Kostnad

Alla reformer för att öka undervisningstiden är kostsamma. Regeringens ökning av tiden för matematik med 120 timmar kostade 500 miljoner om året. Att förlänga skolåret med en vecka i grundskolan skulle enligt RUT innebära 1,27 miljarder kronor om året.

1.9. Stärkt Skolinspektion

1.9.1. Samhällsproblem

Det är viktigt att resultaten från Skolinspektionens tillsyn avspeglar den reella kvaliteten. Skolor ska inte ha möjlighet att dölja allvarliga kvalitetsbrister genom att förbereda sig för inspektionen. Idag görs oanmälda inspektioner i undantagsfall.

Mer av den så kallade riktade tillsynen bör utföras genom oanmäld inspektion. Den riktade tillsynen syftar till att granska ett specifikt område som exempelvis:

betygsättning, huvudmännens klagomålshantering etc. Den regelbundna inspektionen som genomförs på skolorna berörs inte av detta.

Det är inte rimligt att skolor alltid kan förbereda sig inför inspektioner. Risken finns att vissa brister inte uppmärksammas. Ögonblicksbilden av skolan säger mycket om en enskild skolas rutiner och ambitionsnivå.

Resultaten från den oanmälda inspektionen kan också bilda ett gott underlag för andra granskningar. Genom mer av oanmäld kontroll får Skolinspektionen bättre förutsättningar att veta vad de ska fokusera på i den regelbundna tillsynen.

Skolinspektionen behöver även på ett mer konstruktivt sätt lyfta fram framgångsrika skolor. Dessa bör stå som förebilder för skolor som arbetar med kvalitetsutveckling.

1.9.2. Förslag

Arbetsgruppen föreslår att Skolinspektionen först och främst utökar sina oanmälda inspektioner för att underlätta identifiering av skolor med stora problem.

Arbetsgruppen föreslår även att Skolinspektionen tillsammans med Skolverket får i uppdrag att i högre grad lyfta fram de skolor som har hög kvalitet. Idag fokuserar Skolinspektionen enbart på att lyfta fram skolor med allvarliga bekymmer.

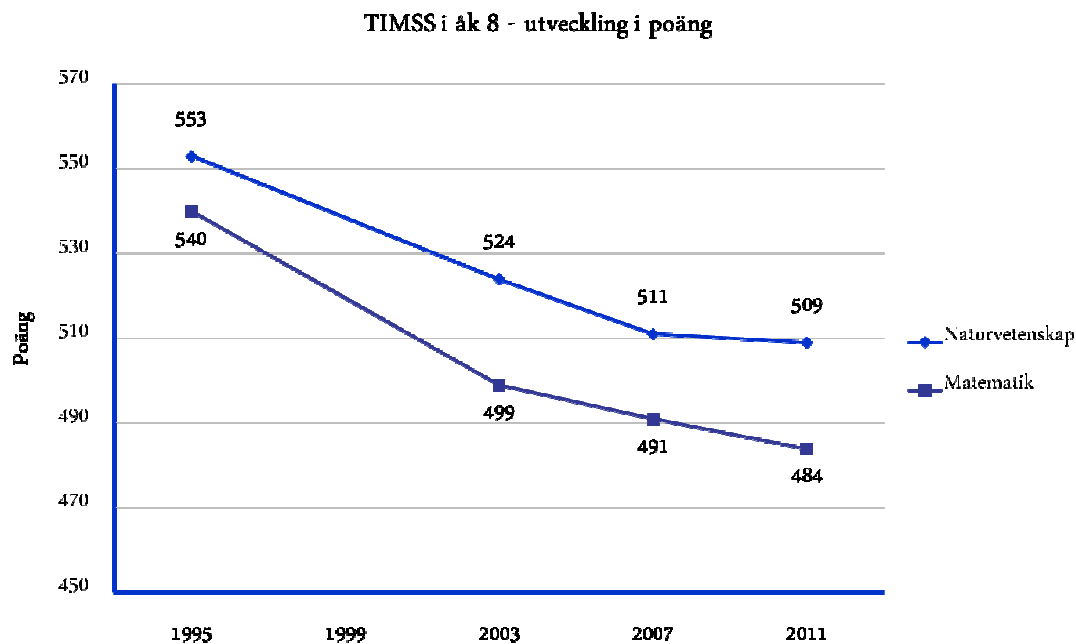
1.10. Sommarskola

1.10.1. Bakgrund

Sommarskola syftar till att ge elever som inte nått målen för utbildningen i grundskolan under läsåret en möjlighet att nå dessa under sommaren. Totalt satsade regeringen ca 165 miljoner kronor på sommarskolor åren 2006-2010. Den tillfälliga satsningen på sommarskolor förlängdes till 2011.

Att återinföra denna satsning i högstadiet och göra den obligatorisk kommer att skapa bättre förutsättningar för eleverna att klara gymnasiebehörighet. De höjda intagningskraven nödvändiggör en satsning på de elever som av olika skäl inte klarat kunskapsmålen. I detta sammanhang vill vi särskilt lyfta fram pojkar som är utrikes födda som behöver mer stöd.

I PIRLS och TIMMS 2011 konstaterar Skolverket att eleverna i årskurs 8 inte når den kunskapsutveckling som man kan förvänta sig. Detta kräver en rad åtgärder. En viktig åtgärd är att ge det akuta stöd som krävs för att fler elever ska klara gymnasiebehörighet. Sommarskola fyra veckor under sommaren är ett exempel på en effektiv sådan åtgärd. Vi vill också pröva förutsättningarna för att utöka skolplikten under sommarveckorna till vissa av de elever som inte når kunskapsmålen.

1.10.2. Förslag

Överväg en obligatorisk sommarskola i fyra veckor i årskurs 7-9 (i första hand i ämnena Ma, Sv, Eng och NO). Uppskattningsvis handlar det om en kostnad på mellan 200 och 400 miljoner kronor per år.

1.11. Stöd till läxhjälsorganisationer

1.11.1. Samhällsproblem

Efterfrågan på bra och kvalificerad läxhjälp ökar från både elever och föräldrar, framför allt inom matematik. Många gånger kan hemmen själva inte ge det stöd och den hjälp eleverna behöver. Antingen beror det på att föräldrarna inte har tid eller att de inte upplever att de är tillräckligt duktiga på matematik.

Det finns dock frivilligorganisationer som hjälper till med läxläsning. Den största organisationen är Mattecentrum. De räknar matematik med 3500 elever och har totalt 300 volontärer som är allt från studenter, till pensionärer till yrkesverksamma ingenjörer. De har också utvecklat hemsidan matteboken.se med 80 000 regelbundna besökare och smartphone-appen Formelsamling.

Regeringen har i Budgetpropositionen 2013 också utökat RUT-avdraget så att det ska gå att utnyttja för familjer som vill anlita läxhjälp. På marknaden finns det idag ett flertal aktörer som erbjuder läxhjälpstjänster som passar de familjer som har ett större behov av flexibilitet vad gäller tid och plats för läxhjälp. Men alla familjer har inte ekonomiska medel att köpa tjänsten och då kan de ideella aktörerna spela en viktig roll.

Vi är tydliga med att läxhjälp aldrig ersätter en kompetent lärare, men det är bra att elever kan läsa läxor gratis i en trygg miljö tillsammans med kunniga vuxna.

1.11.2. Förslag

5 miljoner kronor om året till Mattecentrum och andra organisationer som erbjuder läxhjälp i hela landet.

1.12. Mer formativ bedömning

1.12.1. Behovet av evidensbaserade undervisningsmetoder

I skolan ska undervisningen vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det framgår tydligt i skollagen. Nya Moderaterna vill se en modern kunskapsskola som kännetecknas av att lärare kontinuerligt utvecklar sin undervisning i syfte att göra den än mer ändamålsenlig. För att möjliggöra detta måste man bl.a. vända sig till forskningen för att få svar. Den pedagogiska forskningen, både nationell och internationell, visar att så kallad formativ bedömning är mycket effektiv.

Formativ bedömning bygger på principen om att eleven under inlärningsprocessen får stöd och gedigen återkoppling från läraren. Metoden förutsätter att läraren och eleven kan besvara tre centrala frågor. (1) Vad är målet? (2) Vilka förutsättningar har eleven i inledningsskedet och (3) Hur ska målet uppnås? Undervisningen kan med fördel delas upp i tydliga delmål. Läraren följer elevens utveckling stegvis. Processen innebär således en regelbunden dialog mellan elev och lärare, i syfte att stärka eleven och

göra undervisningen mer träffsäker, så att den möter den enskilde eleven på rätt nivå. Denna undervisningsmetod har visat sig stärka elevens lärande. Skolverket borde uppmuntra till att den praktiseras i högre utsträckning i svensk skola.

1.12.2. Förslag

Ge Skolverket i uppdrag att ta fram ett stödmaterial med praktiska råd och tydliga exempel som lärarna kan använda sig av för att tillämpa formativ bedömning.

Förslaget beräknas kosta mellan 10-30 miljoner kronor.

2. Stärkt koppling mellan utbildning och arbetsmarknad

2.1. Inledning

Nya Moderaterna är det moderna arbetarpartiet. Vår arbetslinje har bidragit till att över 200 000 fler människor har ett jobb sedan vi fick väljarnas förtroende 2006. Under samma period har utanförskapet minskat och sysselsättningen ökat.

Men arbetslinjen är inte färdigutvecklad. Den måste fortsätta att förändras så att fler människor kan få ett jobb och en egen försörjning. Arbetslinjen handlar inte bara om arbetsmarknadspolitik utan om att alla regeringens politikområden tillsammans hjälper jobb och tillväxt att växa fram. Här fyller utbildningspolitiken en oerhört framträdande roll.

För att arbetslinjen ska bli framgångsrik även i framtiden, då utmaningarna ser annorlunda ut, måste utbildningssystemet förbättras. Idag möter vi stora pensionsavgångar, hög ungdomsarbetslöshet och misslyckad integration, skolan är en del av lösningen på alla dessa problem.

Först och främst måste vi utmana uppfattningen att akademiska utbildningar per definition är bättre eller finare än yrkes- och lärlingsutbildningar. Tyvärr lever den bildsättningen fortfarande kvar när eleverna väljer bort yrkesprogrammen på gymnasiet, trots att sannolikheten att få arbete är betydligt större om man väljer att läsa dessa program.

Att alla ungdomar får en gymnasieutbildning är en betydande och komplex utmaning. Här behövs fler olika åtgärder. Detta i kombination med den allt tuffare globala konkurrensen om såväl produktion som kompetens gör att Sverige inte har råd att dra benen efter sig. Vi måste hitta ett bättre system för matchning och locka ungdomar att söka sig till de utbildningar där de har störst chans att få ett arbete, en egen försörjning och ett självständigt vuxenliv.

En ny värld växer fram i vilken kommunikation, sociala nätverk via IT-plattformar och livslångt lärande blir avgörande. I framtiden kommer inte enbart formell behörighet och examina spela en väsentlig roll i en anställningsprocess. Nya kompetenser som förmågan att samarbeta i grupp, vara kreativ, arbeta processinriktat etc. kommer att betyda mycket inom vissa branscher. Att nå en konceptuell förståelse, kunna koppla ihop informationsflöden och dra komplexa slutsatser kommer att prägla framtidens arbeten. Den sociala kompetensen kommer också att spela en betydande roll för den enskildes konkurrenskraft på en arbetsmarknad i förändring. Det är viktigt att en modern kunskapsskola bejakar och stimulerar dessa framtidskompetenser.

2.2. Praktik på gymnasiets alla program

2.2.1. Samhällsproblemet

På gymnasiets yrkesförberedande program ingår 15 veckors arbetsplatsförlagt lärande på alla program och inriktningar. För de högskoleförberedande programmen finns det dock inte något krav på praktik överhuvudtaget.

Att skolorna involverar näringslivet i undervisningen i gymnasieskolan är mycket viktigt och det sker på olika sätt runt om i landet. En modell för detta är praktik. Praktik ger inte bara nyttiga insikter om hur kunskaperna man får med sig i skolan ska kunna användas i yrkeslivet. Den ger även en känsla av vad det innebär att arbeta inom en viss bransch och hur livet är på en arbetsplats.

Det finns kommuner som erbjuder en veckas praktik även på de högskoleförberedande programmen. Det är något som vi borde införa i fler kommuner. I Hudiksvall har man funnit en lösning som innebär att eleverna också kan välja att göra sin praktik på en högskola eller ett universitet.

2.2.2. Förslag

Moderata kommuner bör eftersträva att skapa förutsättningar för samverkan mellan näringsliv och skolan. Ett sätt är att erbjuda en veckas praktik till eleverna som går högskoleförberedande program.

Detta görs genom kommunala initiativ. Det är också troligt att den kommunala utbildningsnämnden måste fatta beslut för att eleverna på de högskoleförberedande programmen ska kunna ha praktik.

Praktik är ett bra sätt för elever att lära sig vad det innebär att vara på en arbetsplats och ger ungdomarna ett intyg att ta med sig när de söker jobb efter studenten.

2.3. Förstärkning av lärlingssystemet

2.3.1. Samhällsproblemet

År 2008 infördes gymnasial lärlingsutbildning som försöksverksamhet och 2011 permanentades lärlingsutbildningen i samband med den stora reformeringen av gymnasieskolan.

Antalet elever som går på lärlingsutbildningar har minskat. Till stor del kan detta förklaras med hänvisning till att elevkullarna generellt minskar. Under våren 2012 gick ca 2 300 elever i årskurs 1. Motsvarande siffra våren 2011 var ca 3 700.

Men det har även funnits bekymmer med att få företag som är villiga anordna utbildningen. Resultaten från Lärlingskommitténs enkäter om finansieringen visar att de flesta företagen anser att det viktigaste motivet till att ta emot lärlingar är att de får långsiktighet i den egna verksamheten när de lär upp personer som de senare kan rekrytera.

2.3.2. Förslag

Lärlingsutbildningar är oerhört värdefulla för en fungerande arbetsmarknad. Vi måste därför se till att stärka den. Vi föreslår först och främst att den beslutade ökningen med 15 000 kr/elev och år från 1/1 2013 följs upp innan man föreslår ytterliggare höjningar. Höjningar av anordnarbidraget kan dock bli aktuellt om uppföljningen visar på ett sådant behov. Kostnaderna för en sådan eventuell ökning skulle uppgå till ca 300 miljoner kronor.

2.4. Permanenta försöksverksamheten med ett fjärde år på gymnasieskolans teknikprogram

2.4.1. Bakgrund

För närvarande pågår en försöksverksamhet med ett fjärde år inom ramen för gymnasieskolans teknikprogram. Under åren 2011-2015 kan eleverna som läser tredje året på Teknikprogrammet söka till en gymnasieingenjörsutbildning som är ettårig. För närvarande finns denna utbildning på 20 orter i Sverige.

Möjligheten att läsa ett fjärde år (T4) vänder sig till elever som vill få en yrkesutbildning som ger stora möjligheter till ett jobb direkt efter gymnasiet. T4 erbjuder även eleven de praktiska kunskaper som krävs för att fullfölja en civilingenjörsutbildning på ett bättre sätt efter gymnasiet.

2.4.2. Förslag

Mycket tyder på att försöksverksamheten är både populär och framgångsrik redan nu. Vi föreslår därför att den permanentas och utgör ett nytt sökbart alternativ inom teknikprogrammet.

Om elevvolymerna uppgår till 2 500 elever per år så beräknas utbildningskostnaderna till ca 250 miljoner kronor per år. Till detta kommer kostnader för studiebidrag på ca 25 miljoner kronor om året.

2.5. Ung Företagsamhet ska erbjudas till alla elever

2.5.1. Samhällsproblemet

Läsåret 2011/12 var det 20 443 elever som drev ett UF-företag. UF-konceptet går ut på att eleverna under sin gymnasietid startar ett riktigt företag, skapar en produkt eller tjänst som de säljer för att sedan avveckla företaget efter att projektet är färdigt.

Detta har visat sig ge stor effekt på ungdomars benägenhet att starta företag. 24 procent av dem som genomgått Ung Företagsamhets koncept UF-företagande har senare i livet startat ett eget företag.

I januari 2011 gav docent Karl Wennberg vid Handelshögskolan i Stockholm också ut rapporten "Övning ger färdighet – En långtidsuppföljning av UF-företagares entreprenöriella karriärer i Sverige 1990-2007". Rapporten visar att de elever som drivit UF-företag, i större utsträckning startar företag, anställer fler personer i sina företag, har högre omsättning i sina företag och har längre livslängd på sina företag än de som inte har drivit UF-företag.

En viktig förutsättning för att Ung Företagsamhet ska kunna jobba med eleverna på en gymnasieskola är att kommunerna finns med och aktivt stödjer verksamheten. Det kan vara både ekonomiskt och organisatoriskt stöd.

Även om UF är en av de största aktiviteterna som finns för att ge eleverna en chans att testa på entreprenörskap så är det inte den enda. Givetvis ska även andra saker som gör att skolan arbetar mer med entreprenörskap också premieras.

2.5.2. Förslag

Kommuner ska erbjuda alla elever möjligheten att genomföra Ung Företagsamhet eller arbeta med andra projekt som får eleverna att testa på entreprenörskap.

2.6. Förstärkning av studie- och yrkesvägledningen

2.6.1. Samhällsproblemet

Eleverna behöver en mer gedigen studie- och yrkesvägledning med tydlig arbetsmarknadsanknytning. I samband med införandet av den nya gymnasieskolan uppdagades att många elever var felinformerade gällande de nya gymnasieprogrammets utformning. Elever valde till exempel bort program för att de trodde att de inte gav högskolebehörighet. SYV måste i högre utsträckning än idag också vara kopplad till arbetsmarknaden.

Det finns undersökningar som visar att elevernas tillgång till en studie- och yrkesvägledare inte är tillräcklig (Sveriges Elevkårer). SYV-barometern, som visar kompetensnivån på SYV, visar att hela 20 procent inte har relevant utbildning.

2.6.2. Förslag

I BP 2013 uppmärksammas behovet av att kvalitetsutveckla studie- och yrkesvägledningen. För perioden 2013-2016 avsätts 36 miljoner kronor. Arbetsgruppen välkomnar denna satsning men tror att behovet av kontinuerlig fortbildning kommer att vara stort även efter 2016.

Arbetsgruppen föreslår därför en förlängning av satsningen på 10 miljoner kronor per år som satsningen pågår.

2.7. Brett utbud av gymnasieprogram med rätt dimensioner

2.7.1. Samhällsproblemet

Antalet elever som läser på de 18 olika nationella programmen speglar inte alltid de behov som finns på den lokala och nationella arbetsmarknaden. Det riskerar att leda till hög ungdomsarbetslöshet och ökat utanförskap.

Det är omöjligt att säga exakt hur många som "borde" läsa på ett visst gymnasieprogram, men det finns mycket som tyder på att för få väljer de yrkesförberedande programmen. Många branscher som har yrkesprogrammen som huvudsaklig kompetensförsörjningskanal har brist på utbildad arbetskraft. Vidare har drygt sex procent av eleverna som börjar på ett högskoleförberedande program bytt till ett yrkesförberedande under sin studietid. Alla elever har rätt att byta skola och program, men byten minskar både genomströmningen och ökar risken för avhopp.

Läsåret 2011/12 går bara 31 procent av eleverna på ett yrkesförberedande program. Minskningen fortsätter in i 2013 och preliminärt går endast 29 procent av eleverna i årskurs 1 på yrkesprogrammen läsåret 2012/13.

2.7.2. Bakgrund

Principen som styr gymnasieintaget idag är att eleverna i så hög utsträckning som möjligt ska komma in på sina förstahandsval till gymnasiet. Idag kommer 92,2 procent in på sina förstahandsval.

Eftersom det råder fri etablering av friskolor och kommunerna har som uppgift att tillgodose elevernas förstahandsval innebär det att arbetsmarknadens behov av arbetskraft inte måste finnas med i beräkningen när man bestämmer hur många platser de olika gymnasieprogrammen ska ha. I den nya skollagen finns dock en ny skrivning som förtydligar att gymnasieskolan är en del av kompetensförsörjningssystemet. Vi vet dock ännu inte hur detta tolkas av huvudmännen och huruvida det kommer att förändra utbildningssamordnarnas dimensionering.

Problemen med gymnasieprogrammets dimensionering har varit kända relativt länge. Skolverket rapporterade redan år 2000 i skriften Reformeringen av gymnasieskolan – en sammanfattande analys att "Dimensioneringen av programutbudet pekar på ett balansproblem för gymnasieskolan.". Utredningen Framtidsvägen (SOU 2008:27) som låg till grund för gymnasiereformen (GY11) var tydlig med att ett tiotal branscher, hade problem med antingen för mycket eller för lite arbetskraft, på grund av bristande styrning av platserna i gymnasieskolan. I slutet av 2010 gick till exempel också

Frisörföretagarna ut i media och varnade om att det utbildades så många elever på frisörinjen att de flesta hade arbetslöshet att vänta när de var färdigutbildade. Finansdepartementets långtidsutredning från 2011 pekar också på problemet:

”... arbetslöshetsrisken efter gymnasiet varierar kraftigt beroende på inriktning, även mellan ungdomar med samma familjebakgrund och grundskolebetyg. I den svenska gymnasieskolan avgörs den slutliga sammansättningen av inriktningar av studenterna själva. Instruktionerna är tydliga: studenterna ska i största möjliga mån erbjudas plats på de utbildningar de önskar. Detta ställer stora krav på att ungdomar både känner till och beaktar arbetsmarknadseffekterna av sina val.”

2.7.3. Dimensionering utifrån lokala och regionala behov

Det finns mycket som tyder på att huvudmännen, landstingen och länsstyrelserna skulle kunna göra mycket för att sluta avtal om hur många elever som ska utbildas inom olika yrkesprogram. Kopplingen mellan var man utbildar sig och var man sedan börjar arbeta är ganska stark. Rörligheten har visserligen ökat, men för elever som gått ut ett yrkesprogram var det 50 procent som tre år efter gymnasiet arbetade i samma kommun som de studerade. Ytterligare 30 procent arbetar i en annan kommun, men dock i samma län.

Just på länsnivå har också länsstyrelserna i uppdrag att ta fram regionala kompetensplattformar som ska vara basen till vårt strategiska kompetensförsörjningsarbete. Dessa kompetensplattformar kan förbättras och utvecklas med hjälp av mer samverkan mellan de olika berörda myndigheterna. Men ett stort problem med dem är att utbildningsanordnare inte använder sig av de analyser som tas fram i regionerna.

2.7.4. Uppföljning

Idag är det SCB som har uppdraget att följa upp vad eleverna gör efter gymnasiet. De rapporterar sedan hur många elever som läser på universitetet, hur många som arbetar med mera. Den här uppföljningen skulle behöva bli mer lokalt och regionalt anpassad samt genomföras mer regelbundet.

2.7.5. Förslag

1. Årliga lokala analyser från SCB om jobbutdelning
2. Utvecklade regionala kompetensplattformar

3. Kommunalt politiskt ansvar för kompetensförsörjning
4. Utveckla programrådets uppdrag för matchningen

1) Årliga analyser från SCB

Utbildningsdepartementet kan tillsammans med SCB avgöra vilka statistikprodukter som ska tas fram. Det är viktigt att utveckla detta och styra mer detaljerat hur statistiken ska inhämtas och presenteras (jmf t.ex. med AKU).

Det finns två stora undersökningar om arbetsmarknadsframgång för gymnasieelever som är beroende av vilket program de läst. Den ena är en enkät och den andra en registerbaserad undersökning. Statistiken ska presenteras vartannat år, men regelbundenheten brister. De borde göras varje år och de borde göras så att man kan bryta ned uppgifterna regionalt och lokalt. Uppgifterna ska fungera som stöd till utbildningsanordnare som dimensionerar antalet utbildningsplatser på de olika programmen. Men också som stöd för föräldrar och elever som väljer gymnasieprogram.

2) Utveckla de regionala kompetensplattformarna

Myndigheten för yrkeshögskolan har i regeringsuppdraget "Myndighetssamverkan inom kompetensförsörjningsområdet" presenterat tre förslag på hur detta skulle kunna genomföras. Det går främst ut på att ge en nationell myndighet i uppdrag att samordna alla myndigheter som jobbar med kompetensförsörjning samt att tillhandahålla "regionala baspaket" med statistik.

Samma regeringsuppdrag som hänvisas till ovan pekar på att förutsättningarna för utbildningsplanering inom gymnasieskolan är dåliga. Den kunskap och de analyser som görs av arbetsmarknadens behov kommer inte utbildningsanordnarna till del och därför blir det omöjligt att planera för ett optimalt antal platser.

3) Kommunalt ansvar för kompetensförsörjning

Kommunerna måste ta ett politiskt ledarskap och ansvar för att antalet utbildningsplatser i kommunen också i någon mening matchas mot arbetsmarknadens behov. Det kan göras genom att samordna dimensioneringsbeslut med näringslivet och andra skolhuvudmän i området.

Idag sker dimensioneringsbeslut i gymnasieskolan inte utifrån kompetensförsörjningsargument, utan enbart utifrån hur många elever som söker och hur stora elevkullarna är. Det skapar en för stor mismatchning.

4) Utveckla programrådets uppdrag för matchningen

Ändra i skolförfattningarnas uppdrag till de lokala och nationella programråden så att de också ska hjälpa till att analysera prognosdata och övervaka dimensioneringen på sina respektive program.

Idag har de nationella programråden främst till uppgift att bevaka utbildningens innehåll och de lokala programråden har till uppgift att hjälpa skolorna att hitta bra praktikplatser. Dessa uppdrag behöver vidareutvecklas så att man även tar ansvar för matchningen mot arbetsmarknaden.

2.8. Livslångt lärande i högre utbildning

2.8.1. Samhällsproblemet

Idag finns en övre åldersgräns för att kvalificera sig för studielån och studiemedel för CSN. Från att man fyllt 45 år minskar möjligheten att söka studielån och efter 54 kan man inte få studiebidrag.

Detta är ett problem för människor som vill ställa om och skaffa sig en ny karriär. Det finns redan idag en naturlig begränsning av både studiebidraget och studielånet som innebär att man inte kan överutnyttja systemet termin ut och termin in.

Antalet studerande med studiemedel i åldrarna 45 och uppåt uppgick 2011 till 13 451 personer och av dem fick 7 016 grundlån från CSN. I lån och bidrag utbetalades sammanlagt 562 miljoner kronor till dem under 2011, av dessa utgjorde 334 miljoner kronor bidrag.

2.8.2. Förslag

Den övre åldergränsen för studiemedel från CSN borde först och främst ses över och i takt med att ekonomin tillåter höjas.

3. En modern kunskapsskola

3.1. Inledning

Drömmen om en modern skola är någonting som funnits länge i Sverige. Att bygga en skola för alla barn och ungdomar var efterkrigstidens stora politiska projekt. Under en period av hög tillväxt investerade vi i skolan för att ge alla människor en möjlighet att utvecklas och växa. Vi förvandlades till en stark kunskapsnation. Det lade också grunden för vår fortsatta tillväxt med spetskompetens inom såväl läkemedelsutveckling som industriproduktion och IT-teknik.

Modernisering går hand i hand med teknikutveckling. Nya tekniker tillgängliggörs och kan komma till användning i nya miljöer och i nya sammanhang. Ibland beskylls skolan för att inte hänga med i den oerhört snabba utvecklingen som sker inom främst IT. Men den beskrivningen kommer allt oftare på skam när man är ute och besöker verkligheten i skolan. Skolan fungerar inte på samma sätt som när dagens föräldrar, eller för den delen mor- och farföräldrar, gick i skolan.

Nya Moderaterna tror inte att det är politiker som ska vara drivande i denna utveckling. Vilka pedagogiska verktyg och hjälpmedel som används i skolan är upp till lärarna och rektorerna att avgöra, så länge de stärker elevresultaten. Men vi ska intressera oss för och lyssna till de eldsjälar som leder utvecklingen mot en modernare skola.

En modern skolan innebär dock mycket mer än datorer och lärplattor i klassrummen. En modern skola handlar om att visa respekt för lärarprofessionens förmåga att utveckla skolan. Respekt i kombination med ett intresse och en nyfikenhet för verksamhetens förutsättningar är vårt sätt att ta ett modernt ansvar för skolan. För att detta ska fungera i praktiken krävs också att skolan genomsyras av flexibilitet och ett lösningsfokuserat förhållningssätt.

3.2. Lär@rlyftet 3.0

3.2.1. Samhällsproblemet

Även om modern teknik och nya tekniska lösningar gör landvinningar på många skolor så finns det fortfarande problem kvar att lösa. Skolinspektionen publicerade nyligen en utvärdering av hur IT används i undervisningen. Tyvärr vittnar undersökningen om att skolorna huvudsakligen misslyckats med sina IT-satsningar. Datorer används i första hand som skrivmaskiner och inte som lärverktyg för att

utveckla undervisningen. Lärarna känner också ett stort behov av kompetensutveckling på detta område.

Under läsåret 2011/2012 granskade Skolinspektionen undervisningen i naturorienterande ämnen, idrott och hälsa, svenska (med fokus på läsprocessen) och religionskunskap. I dessa fyra granskningar uppmärksammades användningen av IT-verktyg i undervisningen. Skolinspektionen granskade om IT används på ett sätt som stödjer elevers kunskapsutveckling samt om skolan bedriver ett strategiskt arbete för att använda IT i undervisningen.

Det var tydligt att satsningar på inköp av IT-utrustning i många fall inte har åtföljts av satsningar för att utveckla användningen av IT så att det blir ett stöd i det pedagogiska arbetet. Ofta har man nöjt sig med att använda IT-utrustningen för att effektivisera administration, planering och organisation av skolarbetet.

Skolledningarna styr inte användningen av IT i undervisningen tillräckligt aktivt. Många skolor saknar övergripande strategi för användning av IT i det pedagogiska arbetet, och IT-användningen i undervisningen blir därför ofta en fråga som är helt beroende av den enskilde lärarens intresse. Lärarnas behov av kompetensutveckling för att använda IT-verktygen i det pedagogiska arbetet har inte tillgodosetts.

En del skolor saknar grundläggande förutsättningar för användning av IT i undervisningen därför att de saknar eller har föråldrad utrustning. Ett annat problem är att de saknar IT-support i det dagliga arbetet.

3.2.2. Förslag

Läraryftet 3.0 ska vara en lärarfortbildning med fokus på IT i klassrummet. Fortbildningssatsningen syftar till att ge lärare evidensbaserade undervisningsverktyg som underlättas och möjliggörs av den digitala tekniken. Ingen IT-lösning i världen kommer dock någonsin att kunna ersätta en kompetent och lyssnande lärare.

En kompetensutveckling med fokus på IT i undervisningen är motiverad med hänvisning till Skolinspektionens kartläggning och slutsatser. Läraryftet 3.0 är också en motiverad reform med anledning av regeringens Digitala agenda. Regeringens agenda fastställer tydligt med hänvisning till skolans läroplan att:

”Elever ska och lärare bör ha tillgång till moderna lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Varje elev ska efter genomgången grundskola kunna använda

modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande.”⁴

Läraryftet 3.0 ska vara konstruerat på ungefär samma sätt som läraryftet 1 dvs. skolorna själva söker de fortbildningskurser som erbjuds via Skolverket. Den uppskattade kostnaden för Läraryftet 3.0 är dock något lägre än för Läraryftet 1 och 2.

Läraryftet 3.0 ska inte nödvändigtvis levereras av de traditionella lärosätena, utan av utbildningsföretag/organisationer med erfarenhet från just denna typ av fortbildning.

Den fortbildning som erbjuds ska vara inriktad på att motverka de brister som Skolinspektionen upptäckt. Det handlar huvudsakligen om att ge lärare den kompetens som krävs för att förbättra undervisningen med hjälp av IT som lärverktyg. Den digitala tekniken ger exceptionellt goda förutsättningar för att levandegöra undervisningen. Fortbildningen i IT-pedagogik bör vara av mer ämnesövergripande karaktär.

Fortbildningen ska även vara tillgänglig för rektorer i syfte att ge praktiska råd angående hur man konstruerar de övergripande strategier som saknas på många IT-utrustade skolor idag. Lärare och rektorer ska också få tillgång till kurser som handlar om hur man effektiviserar administrationen genom IT.

Uppskattningsvis kostar arbetsgruppens förslag ungefär 200 miljoner kronor.

3.3. IT-uppdrag till Skolverket

3.3.1. Samhällsproblemet

Alla stödjande myndigheter runt skolan måste arbeta för att främja IT-användning både som pedagogisk metod men också för att förenkla administrativa uppgifter. Idag har Skolverket ett sådant uppdrag, men deras kunskap och resurser når inte ut till alla skolor.

3.3.2. Förslag

Tidigare uppdrag om främjande av IT-användning bör uppdateras och förstärkas. Fokus bör ligga på IT-användning kopplad både till effektivisering av administration, i syfte att minska lärarnas arbetsbörda, samt utvecklingen av undervisningen. I det tidigare uppdraget nämns betydelsen av källkritisk kompetens och integritetsaspekter

⁴IT i människands tjänst – en digital agenda för Sverige, (2011), s. 33.

med anknytning till IT. Även i det nya uppdraget bör källkritik och integritetsfrågor prioriteras högt. Förslaget beräknas kosta mellan 10-25 miljoner kronor.

3.5. Stärk rektorers självständighet

3.5.1. Samhällsproblemet

Inom många kommunala skolsystem saknar rektorerna reell makt att planera sin verksamhet självständigt, både pedagogiskt och ekonomiskt. Om en kommunal skola går med vinst ett år går den vinsten oftast in i kommunens totala vinstberäkningar och nästa år får rektorn som drivit sin skola med vinst inte tillbaka dessa medel. I värsta fall blir det sänkt anslag eftersom skolan faktiskt klarade sig med mindre pengar än beräknat under det föregående året. Det gör att rektorernas möjlighet att tänka långsiktigt kring sin verksamhet begränsas.

Det finns olika sätt att öka rektorernas möjligheter att styra över skolan och de egna resultaten. Alla kommuner är olika och kräver därmed olika lösningar, men det första man behöver göra är att erkänna att det finns problem med långa beslutsvägar och överdriven detaljstyrning i många skolorganisationer. En variant som används i vissa kommuner är att lägga ut ansvaret för en skolenhet på en lokal styrelse som direktförvaltar en skola. En annan variant är att arbeta inom de befintliga strukturerna för att minska politikernas detaljstyrning och skala bort lager med onödig byråkrati.

Båda varianterna används i moderatstyrda kommuner runt om i landet, till exempel Lerum, Nacka och Sollentuna. Exakt hur det går till är inte det viktigaste. Det är resultatet som räknas.

Forskning från IFAU (Rapport 2012:15) visar också att rektorerna spelar en väsentlig roll för såväl elevernas resultat på nationella prov, slutbetyg som för lärarnas arbetsmiljö, lönespridning mm.

3.5.2. Förslag

Öka självstyret för de kommunala skolorna så att rektorerna får större inflytande över den egna verksamheten. Särskilt viktigt är att rektorer på kommunala skolor har stor frihet att prioritera medel mellan olika områden och över flera verksamhetsår. Politikerna ska sätta ramarna och rektorerna ska leverera verksamheten.

3.6. Möjlighet att läsa gymnasiet på annan ort

3.6.1. Samhällsproblemet

Nya skollagen innebär att så kallade specialutformade gymnasieprogram tagits bort. Dessa gymnasieprogram har funnits på många friskolor runt om i Sverige. CSN har tidigare haft möjlighet att utbetala inackorderingstillägg till elever på de specialutformade programmen. Från och med höstterminen 2011 har CSN inte längre denna möjlighet. Det nya regelverket innebär att det blivit svårt att få inackorderingsbidrag om utbildningen redan finns i hemkommunen.

Nya skollagen får negativa konsekvenser för skolor belägna på mindre orter, som exempelvis vill utforma specialutbildningar som riktas mot en snäv elevkategori med specifika intressen. Ungdomar från mindre orter riskerar att missgynnas då de inte har samma möjlighet att söka sig till gymnasieskolor utanför kommunen. I storstadsområdena finns ett helt andra förutsättningar för skolor med starka profileringar. Ett motsatt exempel är Europaskolan i Strängnäs, som håller mycket hög kvalitet, men ändå har problem med elevunderlaget eftersom man har mottagit elever från hela Sverige.

3.6.2. Förslag

Se över reglerna för inackorderingsbidrag från CSN så att det inte missgynnar elever som vill läsa på annan ort. Uppskattningsvis kostar förslaget mellan 30-50 mnkr.

4. Läraryrkets förutsättningar, status och kompetens

4.1. Inledning

Bra lärare som trivs med sitt yrke gör stor skillnad för skolans utveckling och resultat. Att läraryrket har förändrats mycket de senaste 20 åren är tydligt. Lärarrollen innefattar numera mycket som inte rör det pedagogiska huvuduppdraget. En del lärare har under arbetsgruppens skolbesök beskrivit att de får ta sig an uppgifter de helt saknar utbildning för. Det kan handla om alltifrån komplicerade elevhälsoärenden till att administrera och dokumentera olika uppgifter som inte har med elevernas kunskapsutveckling att göra.

Inom åtta år kommer 46 500 lärare saknas i skolan enligt SCB. Många lärare väljer att lämna yrket. Enligt en nyligen sammanställd undersökning har 37 500 (ca 16 procent) behöriga lärare lämnat yrket och arbetar idag utanför utbildningssektorn.

De flesta lärare som arbetsgruppen har träffat trivs väldigt bra i klassrummet tillsammans med eleverna. I klassrummet upplever de att man gör skillnad. Det är mycket av det som inte äger rum i klassrummet som gör att en del lärare inte trivs och lämnar yrket. Söktrycket på våra lärarutbildningar, ungefär en sökande per plats, indikerar att yrket har låg status men förhoppningsvis kan ett trendbrott ha skett under 2012.

Enligt Lärarförbundet hade fler studenter valt lärarutbildningen om tre saker uppfylls, det första är högre lön, det andra är bättre arbetsmiljö och det tredje karriärmöjligheter. Arbetsgruppen delar i stort Lärarförbundets bedömning.

Enligt en undersökning av Lärarnas Riksförbund från 2011 upplever 90 procent av de tillfrågade lärarna att de hade mer administrativa uppgifter att ta hand om jämfört med för fem år sedan. Bakom varje beslut att införa mer kontroll, dokumentation och regler fanns en gång en god tanke. I förlängningen riskerar dock snåriga regler och dokumentationskrav att bli ett hinder snarare än en tillgång för verksamheten.

Lärare måste kontinuerligt få kompetensutveckling och ta del av den senaste pedagogiska forskningen. Alliansregeringen har också från start haft fokus på lärarkompetensen: höga och tydliga behörighetskrav, fortbildningssatsningar, bättre möjligheter för lärare att forska och legitimationsreform är några exempel. Vi ser nu att andelen behöriga lärare stadigt ökar i skolan. Denna positiva utveckling måste få fortsätta. Lärare behöver reella karriärmöjligheter och skickliga lärare ska ha bra betalt.

4.2. Lärarhandledare - en karriärmöjlighet

4.2.1. Bakgrund

Vi vill se fler specialiserade lärare i skolan, lärare som är specialiserade inom många olika områden. Ett första steg mot detta är den karriärreform med förstelärare och lektor som regeringen nu inför. En tjänst som lärarhandledare, som arbetsgruppen tidigare beskrivit, skulle innebära ytterligare en karriärmöjlighet för lärare. På samma sätt som handledartjänsterna i Kanada är tidsbegränsade vill vi att det ska fungera i Sverige. Det skapar också möjligheter för att allt lärarhandledare själva lär sig under sitt uppdrag kommer ut i verksamheten och får spridning.

De lärare som söker en tjänst som nationell lärarhandledare får gärna vara förstelärare, dvs. inneha den karriärtjänst som nu införs, men tjänsterna ska vara öppna att söka för alla skickliga pedagoger.

Lärare som rekryteras som lärarhandledare ges möjlighet att ta tjänstledigt på halvtid eller heltid under två år. Sammanlagt består organisationen av ungefär 100 lärare och till en början handlar det om ämnena svenska, matematik och NO. Lärarhandledarna kommer till att börja med att arbeta på grundskolor mellan årskurs 4-9.

Att vara lärarhandledare inom ramen för den organisation vi föreslår ska givetvis vara meriterande. De 100 tjänstlediga lärare som ingår i den grupp som under två år anställs av Skolverket, ska få en högre lön och en titel knuten till den erfarenhet som uppdraget som lärarhandledare innebär.

Vad som kommer gälla för lärarna som varit lärarhandledare när deras två år är över kan övervägas tillsammans med lärarfacken och skolhuvudmännen så att deras kompetenser och färdigheter tas tillvara, men också så att den enskilde läraren upplever uppdraget som positiv i hans eller hennes yrkesbana.

4.2.2. Förslag

Förslaget ovan anknyter till förslaget om lärarhandledningssystem för skolor med svaga resultat. Att vara lärarhandledare som tjänstgjort vid Skolverket ska vara en merit man kan tillgodoräkna sig och som berättigar till högre lön. Lärarhandledare ska vara en ny karriärtjänst. Uppskattningsvis kostar 100 karriärtjänster ungefär 8,5 miljoner kronor per år i ökade lönepåslag.

4.3. Fortsatt kompetensutveckling för obehöriga lärare

4.3.1. Bakgrund

Huvudmän kan ansöka hos Skolverket om ett bidrag för deltagare i Lärarlyftet II. Lärarlyftet II vänder sig till lärare som har legitimation men saknar behörighet inom något av de ämnen eller årskurser som de undervisar i.

Läraryrket har i en skrivelse till regeringen krävt en förlängning av Lärarlyftet II. Lärarlegitimation och nya behörighetsbestämmelser utgör bakgrunden till varför Läraryrket ställer kravet.

4.3.2. Förslag

Vi måste säkerställa att legitimationsreformen för lärare går att genomföra. En förlängning av Lärarlyftet skulle skapa goda förutsättningar för att lärarna når den behörighet som legitimationsreformen kräver.

Innan en förlängning genomförs måste Lärarlyftet II utvärderas. Det finns tydliga signaler om att vissa kommuner inte har ansökt om statsbidrag i den omfattning som skolor i vissa kommuner kräver. Att i dagsläget göra en bedömning av hur omfattande en förlängning av Lärarlyftet II skulle vara, är för närvarande svårt mot denna bakgrund, men uppskattningsvis kostar en sådan fortbildning mellan 200-400 miljoner kronor per år.

4.4. Anonymisera och digitalisera de nationella proven

4.4.1. Problem

Mycket tyder på att det finns briser i hur de nationella proven hanteras. Bristerna finns främst i ojämlik rättning av proven. Många lärare tycker också att den administrativa börda de nationella proven innebär är problematisk.

4.4.2. Bakgrund

Alliansregeringen har infört fler och tidigare nationella prov. Syftet med proven är att främja likvärdig betygsättning samt att ge lärarna ett verktyg för att bedöma om eleverna har uppnått de kunskapskrav som finns för en viss årskurs. De nationella

proven ger också ett viktigt underlag för bättre utvärderingar av skolans resultat och kvalitet.

Nationella prov hålls idag i grundskolans årskurs 3, 6 och 9. Det finns också nationella kursprov i gymnasieskolan. Dessutom ges nationella prov inom sameskolan, specialskolan, Komvux och SFI. Varje år görs mer än en miljon nationella prov.

Kritiken som finns mot proven är tvåfaldig. Från skolmyndigheterna anser till exempel Skolinspektionen att proven inte främjar likvärdighet i betygsättningen eftersom de rättas så olika på olika skolor. Enligt Skolinspektionen är det störst skillnader i rättandet på provdelar med essäfrågor inom ämnet Svenska.

Den andra kritiken är att många lärare anser att det är administrativt krävande att hantera nationella prov och att rätta dessa. Eftersom antalet nationella prov har ökat sedan år 2006 ligger det antagligen något i kritiken, i de fall där huvudmännen inte har anpassat organisationen.

Kritiken som handlar om bristande likvärdighet och kan delvis lösas genom att man anonymiserar proven när de rättas. Det finns forskningsstöd för att det gör rättningen mer korrekt. Efter att proven rättats och betygsatts får dock självklart läraren, eleven och föräldrarna reda på provresultaten.

Problemet med ökad administration skulle avhjälpas med digitala prov.

4.4.3. Förslag

Regeringen borde ta steg mot att skapa ett digitalt provsystem, men det är inte rimligt att digitalisera alla nationella prov på en gång. Men från regeringens sida skulle man kunna sätta upp ett mål om att samtliga nationella prov ska vara digitaliserade och anonymiserade tills år 2018. Sedan får skolorna som känner sig redo att gå över till det digitala systemet ansluta sig. Det ger skolorna tid att förbereda övergången och skaffa den IT-utrustning som krävs. Det ger också goda möjligheter att utvärdera resultatet av reformen om man inte gör allt på samma gång.

Digitalisering möjliggör också centralrättning av proven, men skulle också kunna innebära att sambedomning eller åtminstone att en "second opinion" lättare kan genomföras.

4.4.4. Forskningsstöd

Det finns inte så mycket forskning på hur anonymisering och digitalisering skulle påverka provresultaten. IFAU har dock gjort en studie som avser det nationella provet i

ämnet Svenska på gymnasiet. Lärarna fick inte veta elevernas kön "rättade om" prov som hade rättats tidigare. Det gick inte att se någon diskriminering mellan könen, men generellt fick proven 13 procent lägre betyg efter omrättningen. Anonymisering skulle enligt rapporten alltså leda till mer restriktiva provresultat. Samma bild ges av Skolinspektionen som efter omrättning konstaterade att över 30 procent av betygen på essädelen av nationella provet i Svenska i åk 9 och på gymnasiet hade fått för högt betyg.

Skolverket har också gjort en förstudie som heter "Adaptiva och andra datorbaserade prov" där de kartlägger hur man skulle kunna utforma digitala prov.

Förslaget beräknas kosta mellan 50-150 miljoner kronor.

4.5. Lärarnas administration ska minska

Kommunerna som huvudman för skolan kan göra mer för att minska lärarnas administration. Regeringen tillsatte nyligen en utredning för att minska den statliga delen av administrationen, men det är inte nog. Kommunernas arbete är minst lika viktigt och därför ska Nya Moderaterna nu gå i bräschen för minskad administration för lärare i landets kommuner.

Att minska lärarnas administrativa arbetsbörda är ingen enkel uppgift. Bakom varje beslut att införa mer kontroll, dokumentation och regler fanns en gång en god tanke. Det är alltid något viktigt som ska regleras, men mer regler leder i sin tur till extra administration. I längden riskerar regler, kontroll och dokumentationskrav att bli ett hinder snarare än en tillgång för verksamheten.

Detta är ett välkänt fenomen. Forskaren Lisa Aap-Onsjö skriver så här i artikeln Dokumentation, styrning och kontroll i den Svenska skolan (2011):

"Det tycks som om kravet på dokumentation och kvalitetssäkring tar allt mer tid i anspråk och att den tid detta kräver i vissa fall, paradoxalt nog, utgör ett hot mot medarbetarnas möjligheter att upprätthålla kvaliteten i sitt arbete."

Detta är en beskrivning många lärare känner igen från sin vardag. Alla strävar efter att göra ett bra arbete, men det är så många andra behjärtansvärda uppgifter som också drar och sliter i en.

För att hjälpa lärare krävs att vi både nationellt och kommunalt visar att vi menar allvar med att minska lärares administrativa börda. Det behöver inte bara handla om att prioritera bort uppgifter. Fler kommuner behöver arbeta mer med att erbjuda lärarna bättre förutsättningar att göra arbetet effektivt. Hjulet ska inte behöva uppfinnas på varje skola, av varje lärare. Genom att standardisera de vanligaste administrativa

uppgifterna kan mycket vinnas. Och vi ska aldrig glömma bort att lärarna inte sökte sig till sitt arbete för att de var duktiga administratörer, de blev i själva verket lärare för att få ägna maximal tid åt undervisningen och åt sina ämnen.

4.5.1. Lärarsekreterare kan vara en väg framåt

I alliansstyrda Linköping har kommunen gjort en satsning på att minska lärarnas administration. En av komponenterna är att anställa administrativt stöd till gymnasielärarna en så kallad lärarsekreterare. Detta kan på sina ställen vara en väg framåt för att avlasta lärarna med alla dokumentation. Framst bör det vara aktuellt för de lärare som får någon av de nya karriärtjänsterna "lektor" eller "förstelärare".

4.5.2. Avskaffa i IUP i åk 6-9

Sedan år 2006 finns krav på att alla elever ska ha en skriftlig individuell utvecklingsplan (IUP). Dessa ska sedan år 2008 även innefatta så kallade skriftliga omdömen. Arbetet med IUP skapar mycket administrativt arbete för lärarna.

Vi har nu infört fler och tidigare nationella prov samt betyg från årskurs 6. Det gör att IUP och skriftliga omdömen framstår som överflödiga i årskurser där man har gedigna kunskapskontroller. Elevernas föräldrar får tydligare information om sina barns kunskapsutveckling genom nationella prov och betyg. Att ta bort IUP i årskurs 6-9 skulle avlasta lärarna mycket.

Vi överväger att ta bort IUP helt i grundskolan i takt med att tidigare betyg införs och en mer formativ bedömning blir etablerad i undervisningen.

4.5.3. Förslag

- Avskaffa IUP helt i årskurs 6-9.
- Gör om IUP i årskurs 1-5 så att de lämnas en gång per läsår, istället för en gång per termin.
- Satsa på att minska lärarnas administration på kommunal nivå.

4.6. Skickliga lärare ska ha bra betalt

Skolhuvudmän har traditionellt inte använt ekonomiska incitament för att förbättra sina resultat och verksamhetsformer. Även om forskningen visar att resultaten mellan enskilda klasser på enskilda skolor kan vara stor, vilket innebär att det är läraren som gör skillnad, är lönespridningen svag i lärarkåren. Det tyder på att hur väl man får eleverna att prestera inte är en stark parameter i lönesättningen.

En modell som testats och som fått stort stöd både från lärarna och allmänheten finns i Helsingborg. Där man med politiska prioriteringar beslutat om vilka parametrar som ska vara avgörande vid löneökning.

Kriterierna av godkända av fackföreningar och skolhuvudmän, helt transparenta så att alla lärare vet på vilka grunder de blir bedömda.

Detta är en utveckling som fler moderatstyrda kommuner borde eftersträva.

4.6.1. Förslag

Överväg att på kommunal nivå införa system med politiska prioriteringar som blir vägledande för löneökningar för kommunens lärare.

4.7. Fristående lärarutbildning

4.7.1. Samhällsproblem

Kritiken mot lärarutbildningen i Sverige har varit omfattande under många år. Socialdemokraterna gjorde om lärarutbildningen under tidigt 2000-tal, men reformen fick kritik av både Högskoleverket och Riksrevisionen. Alliansen har infört en ny lärarutbildning som förhoppningsvis kommer att ge goda förutsättningar för en långsiktig kompetensförsörjning av lärare, men ytterligare reformer ska inte uteslutas.

Under de senaste 10-15 åren har vi blivit allt sämre på att attrahera duktiga studenter till läraryrket. Vad det har haft för effekter för elevernas studieresultat är dock svårare att säga. Enligt IFAUs analys ger lärarnas förmåga olika effekt för olika elevgrupper. Det tyder på att vi behöver attrahera många olika typer av människor till lärarutbildningen.

Ett sätt att göra detta är att öppna upp för en större flexibilitet i utbildningssystemet. Denna insikt finns hos allt fler aktörer och idag finns det två initiativ som har som målsättning att starta upp fristående lärareutbildningar. Båda är inriktade mot den grupp av ungdomar som idag inte väljer att bli lärare. Regeringen har i

budgetpropositionen för 2013 också beviljat anslag till Teach for Sweden, ett program som syftar till att ge studenter som inte valt lärarutbildningen en chans att undervisa och parallellt med arbetet läsa in lärarbehörighet i en högre studietakt än vanligt.

För att öka flexibiliteten i sättet vi utbildar blivande lärare skulle man behöva göra ett antal förändringar i både högskoleförordningen och högskolelagen. I korthet kan man säga att förändringarna leder till att en enskild anordnare får rätt att utfärda examen om man antingen erbjuder en utbildning som täcker in hela lärarutbildningen eller samarbetar med någon som har det. De fristående lärarutbildningarna ska uppfylla samtliga krav som ställs på en ämneslärare i Högskoleförordningen 1993:100, men inte med samma metod som de befintliga utbildarna. Studenterna ska uppfylla alla de målsättningar på kunskap och didaktik som den vanliga lärarutbildningen kräver.

4.7.2. Förslag

Möjliggör etableringen av fristående lärarutbildningar.

4.8. Meddelarskydd i friskolor

4.8.1. Bakgrund

Meddelarskyddet innebär att offentliganställda utan konsekvenser kan lämna uppgifter till medier i syfte att uppmärksamma missförhållanden. Detta meddelarskydd har alltid funnits för lärare i svensk skolan, men under den senaste tiden har friskolorna blivit så många att en stor andel lärare står utan meddelarskydd.

Frågan om insyn och öppenhet i sådan offentligt finansierad verksamhet som drivs i privat regi är inte ny, men tidigare initiativ för att öka öppenheten har lett till omfattande remisskritik och visat sig vara svåra att genomföra.

Regeringen har därför tillsatt en utredning som ska se över frågan om ett stärkt meddelarskydd för friskolelärare och annan privatanställd personal i offentligt finansierad verksamhet. Utgångspunkten är att meddelarskyddet för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet så långt som det är möjligt ska vara detsamma som för offentligt anställda.

4.8.2. Förslag

Vi inväntar utredningens slutsatser, men vill eftersträva att meddelarskydd för lärare i friskolor införs när förutsättningar finns.

5. Trygga och engagerade elever når bättre resultat

5.1. Inledning

Varje morgon går över en miljon elever till skolan. Det är för alla dem vi har ett skolsystem som förmedlar kunskaper, ger erfarenheter och slår vakt om vår position som en kunskapsnation.

Skolan har radikalt förändrats sedan 60-talet. Huvudsakligen har skolan förändrats på ett positivt sätt. Den moderna skolan är individualiserad och sätter eleven i fokus. Elever och lärare deltar dagligen i en dialog kring lärandet i skolan, något som var otänkbart tidigare. Skolan är inte heller någon sluten värld. Erfarenheterna från elevernas omvärld fångas upp och används ofta i den pedagogiska verksamheten.

Men även om elevernas situation i skolan förbättrats mycket finns det fortfarande stora utmaningar. Problem med både stress, psykisk och fysisk ohälsa, våld och hot, mobbning och trakasserier finns fortfarande kvar i skolan och ökar tvärtom. Kraven på eleverna har också ökat över tid socialt sett.

Nya Moderaterna ser att skolan främst av allt är en plats för lärande, men för eleverna är skolan också en arbetsplats och en social arena där relationer och konflikter ömsesidigt uppstår. Samhällets ansvar för människor i behov av stöd och hjälp upphör inte bara för att eleverna går i skolan.

Gymnasieskolan betyder idag alltmer för unga människors vardag. Det fria skolvalet bidrar till att gymnasievalet i högre utsträckning är något som är identitetsskapande. Skolpendlingen ökar också vilket tyder på att eleverna sätter ett högt värde vid att välja skola. Att gymnasieskolan får en viktigare roll märks också genom att allt fler elevkårer startas och bedriver en bredare verksamhet för eleverna än traditionell utbildningsbevakning.

Nya Moderaterna välkomnar att eleverna har en aktiv roll i skolan och tar ett eget ansvar för sina studier - framför allt på gymnasiet. Att föreningsliv och elevkårverksamhet har en plats i skolan är en självklarhet.

5.2. Nolltolerans mot mobbning och kränkningar

5.2.1. Samhällsproblemet

Mobbning är ett utbrett problem i skolan. Både elever som mobbar och blir mobbade mår i regel både psykiskt och fysiskt dåligt. Förutom att kränkningar, sexuella trakasserier, våld och hot i sig är oacceptabelt inkräktar de också på lärandemiljön i skolan.

Vi anser att skolan måste bli bättre på det förebyggande arbetet mot mobbning. Nya moderaterna är tydliga med att vi alltid tar den utsatte elevens parti. Det är inte den som utsätts för mobbning som ska behöva byta skola för att göra sig fri från sina plågoandar.

5.2.2. Mobbningens omfattning

Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att både ta reda på hur utbredd mobbningen är och hur man bäst förebygger och motverkar den. Det är svårt att säga om problemen med mobbning har ökat eller inte under de senaste åren. I Skolverkets rapport *Utvärdering av metoder mot mobbning* kommer man fram till att 7-8 procent av eleverna i mellanstadiet och högstadiet någon gång utsatts för mobbning. Av dem var det 1,5 procent av eleverna som varit mobbade under hela mätperioden (1 år).

5.2.3. Vem bär ansvaret

Mobbning förblir ett stort problem även om det på pappret finns ett bra regelverk på plats. Det finns till exempel ett särskilt kapitel om kränkande behandling i skollagen. Diskrimineringslagen och arbetsmiljölagen gäller för elever. Skolan har sitt värdegrundsuppdrag som förtydligas i läroplanen. Dessutom finns allmänna råd från Skolverket. Alla skolor måste också arbeta med ett systematiskt kvalitetsarbete, även på trygghetsområdet. Vi har ett stort antal myndigheter som arbetar både med inspektion och kompetensutveckling samt så kallad "best practice" för att ta fram de mest effektiva metoderna. Det är Skolverket, Skolinspektionen, DO, BEO, Arbetsmiljöverket, BRÅ, FHI, Socialstyrelsen, SBU och Polisen. Ett problem när det är så många aktörer inblandade att den enskilda skolan, som har i uppdrag att genomföra själva arbetet mot mobbning har svårt att förhålla sig till vem man egentligen ska lyssna till och lita på.

En av de absolut viktigare myndigheterna är dock Barn- och elevombudet som har funnits inom ramen för Skolinspektionen sedan 2006. Det är BEO som begär skadestånd för elever som blivit mobbade och där skolan inte gjort tillräckligt för att hjälpa eleven. Sedan 2006 har det dock bara fattats 173 beslut om skadestånd.

5.2.4. Evidensbaserade metoder

Skolverket undersöker också i sin rapport vilka metoder som fungerar för att förebygga mobbning samt hur mycket resurser skolorna lägger på att köpa in sådana metoder. Det skiljer sig väldigt mycket mellan skolor. Många skolor använder sig fortfarande av metoder som Skolverket menar är kontraproduktiva, dvs. leder till mer mobbning snarare än mindre.

5.2.5. Anti-mobbinginsatser på nätet

Alliansen har redan genomfört flera åtgärder för att på olika sätt möta barn och ungas behov av hjälp, stöd och support på Internet när de blir utsatta för kränkningar eller mobbning. Ett sådant exempel är den virtuella ungdomsmottagningen www.UMO.se.

UMO är dock utformat mer som en informationsplattform där ungdomar kan få information om en stor mängd frågor. Ett sätt att utveckla denna tjänst är att skapa en webbakut som är bemannad dygnet runt där ungdomar kan ställa frågor och få vägledning och hjälp.

5.2.6. Förslag

Detta är inte en enkel fråga som man löser enkelt med politiska beslut. Men staten måste utveckla sitt arbete för att bättre stödja både skolorna och eleverna som far illa. Ett första steg är följande åtgärder:

1. Satsa mer på att utvärdera olika metoder mot mobbning och kränkande behandling.
2. Samla ansvaret för mobbningsarbete under en myndighet som fungerar som stöd för skolor som vill utveckla sitt arbete.
3. Inrätta en webbakut för barn och unga som mår dåligt.

Som på alla andra skolområden är också lokala beslut och inriktningar otroligt viktiga. Därför ska Nya Moderaterna gå till val i kommunen på att våra skolor ska:

4. Använda evidensbaserade metoder mot mobbning.
5. Ge tydliga direktiv om att flytta på mobbaren.
6. Genomföra elevenkäter där "riskområden" på skolområdet kartläggs.

5.3. Elever med psykiska problem ska få rätt hjälp

5.3.1. Samhällsproblemet

Den psykiska ohälsan bland ungdomar i skolåldern ökar. Framförallt bland unga kvinnor är problemet omfattande. Elevhälsan fyller en viktig funktion för att motverka den utvecklingen. Deras ansvar handlar framförallt om att upptäcka och förebygga problem, vårdansvaret ligger i stor utsträckning hos Barn- och Ungdomspsykiatri. Regeringen har även genomfört satsningar på vårdgarantier för unga med psykiska problem. Garantin handlar om att barn och unga ska få ett första besök inom 30 dagar och få behandling eller fördjupad utredning inom 60 dagar.

Regeringen har vidare gjort ambitiösa satsningar på elevhälsan, både genom förstärkta skrivningar i skollagen och genom ett stimulansbidrag till skolor som gör personalförstärkningar. Enligt den nya skollagen ska alla elever ha tillgång till skolsköterska, kurator, skolläkare, skolpsykolog och specialpedagog. Exakt vad "tillgång till" betyder har dock inte definierats. Det finns en juridisk vägledning från Skolverket som stipulerar att elevhälsan ska finnas i skolan och vara synlig och tillgänglig för eleverna. Det är naturligt att man varken i lagtext eller i råd från myndigheter säger exakt hur det ska fungera. Skolorna måste ha en frihet att själva utforma fungerande system. För enskilda kommuner finns möjligheten att tydligare definiera och strama upp vad rätten till elevhälsa innebär.

5.3.2. Förslag

På kommunnivå skulle Nya Moderaterna kunna arbeta med att införa en "elevgaranti" som innebär att man inom uppställda ramar har rätt att träffa elevhälsans olika funktioner. Det kan handla om att man ska få träffa skolläkaren inom en viss tid efter remiss från skolsköterskan, vilket påminner om en lokal vårdgaranti.

5.4. Samverkan över gränserna för elevernas bästa

Som elev har man ibland kontakt med fler myndigheter än skolan och ibland behöver skolan ta hjälp av andra myndigheter för att kunna hantera vissa elever. Oavsett vad som är orsaken, behöver skolan ofta samverka med andra expertmyndigheter som finns i kommunen. Det är framför allt Socialtjänsten, Barn- och Ungdomspsykiatri och Polisen. På många skolor fungerar den här samverkan bra, det visar Socialstyrelsen i en rapport från 2009. Cirka 300 av 347 tillfrågade grundskolor och gymnasium uppger att de samverkar med både socialtjänsten och BUP. Problemet är dock att väldigt få skriver riktiga samverkansavtal och ännu färre utvärderar eller dokumenterar det. Knappt 50 av de 300 skolorna som samverkar med Socialtjänst och BUP uppger att de utvärderat och dokumenterat samverkan, det motsvarar bara 15 procent av de tillfrågade skolorna.

5.4.1. Förslag

Skolan ska samverka med andra kommunala myndigheter på ett långsiktigt och rättssäkert sätt.

5.5. Stärk elevers rättigheter

5.5.1. Samhällsproblemet

När en skola lägger ned eller går i konkurs finns en risk att eleverna som gått på skolan hamnar mellan stolarna och inte får sin rätt till utbildning tillgodosedd. Det saknas idag tydlig lagstiftning som reglerar en nedlagd skolas skyldigheter gentemot eleverna.

Inom de närmsta åren kommer problemen med stor sannolikhet att öka, eftersom elevunderlaget i gymnasieskolan minskar de kommande åren.

5.5.2. Problemets omfattning

Enligt Skolinspektionen har minst 15 skolor lagt ned sin verksamhet efter Skolinspektionens beslut om att återkalla tillståndet på grund av brister under åren 2008-2012. Under samma period har minst 12 skolor gått i konkurs. Det är ungefär lika många grund- och gymnasieskolor som drabbas. Sannolikt är det någonstans i storleksordningen 1000-2500 elever som fått sin skola nedlagd på det sättet.

Vi går nu in i en period då antalet gymnasieelever kommer att minska ganska kraftigt. Under femårsperioden 2011-2016 minskar antalet elever med ungefär 100 000 (cirka 25 procent av det totala elevantalet). En genomsnittlig skolenhet på gymnasienivå har runt 400 elever.

Det är alltså mycket troligt att många skolhuvudmän, särskilt fristående, inte kommer klara av att hantera nedgången i elevantal. Man blir således tvingad till att lägga ned en eller flera skolenheter.

När en skola läggs ned finns det ett antal saker som riskerar att drabba eleverna, framför allt handlar det om följande problem:

- Få en plats på en ny skola
- Få en plats på samma program och inriktning
- Betygssättning, dokumentation etc.
- Individuellt val
- Garanterad undervisningstid

5.5.3. Förslag

Ett tänkbart scenario när en skola lägger ned är att en annan skolhuvudman går in och tar över driften av den gamla skolan med i stort sett samma personal. Det kan antingen ske i den nedlagda skolans gamla lokaler eller i anslutning till den nya huvudmannens befintliga skola. Det är antagligen också det som är bäst för eleverna. Detta är dock inte helt enkelt idag.

Ge en utredare i uppdrag att utvärdera hur skolnedläggningar påverkar elever och hur deras rättigheter vid skolnedläggningar kan stärkas.

Se över hur man kan underlätta för andra friskoleföretag att ta över ansvaret för en utbildning som gått i konkurs.

5.6. Bättre hälsa och studiero med daglig fysisk aktivitet för eleverna i grundskolan

5.6.1. Samhällsproblemet

Idag finns det många barn och ungdomar i skolåldern som inte rör på sig tillräckligt mycket för att uppnå en god hälsa. Nya studier visar också att stillasittande

fritidsaktiviteter har blivit vanligare längre ned i åldrarna. Detta är inte bara ett problem för skolan. Alltmer forskning pekar nu även på att motion och friska vanor underlättar för lärande och kunskapsutveckling.

Idag har eleverna i grundskolan mellan en och två idrottslektioner i veckan. På gymnasiet är det obligatoriskt med en kurs i idrott och hälsa. En internationellt vedertagen rekommendation är att barn och ungdomar ska vara fysiskt aktiva en timme per dag fem dagar i veckan. För de eleverna som inte idrottar på fritiden är det svårt att uppnå rekommendationens nivå.

Enligt SCB är det så många som var femte 13-årig kille som inte når upp till rekommendationen och var tredje 15-årig tjej. En femtedel av alla 15-åriga killar spelar data- och tv-spel minst fem timmar per dag. Bland tjejer som är 15 år uppgår 13 procent att de chattar etc. minst fem timmar om dagen. Detta är den orsak som man brukar lyfta fram när man diskuterar det faktum att fetma bland barn och ungdomar ökar i Sverige. Omkring 20-25 procent av ungdomarna i 10-årsåldern i Sverige är överviktiga och drygt 3 procent lider av fetma.

5.6.2. Vad säger forskningen

Det finns ett mycket omfattande forskningsstöd för att fysisk aktivitet både är en investering i en bättre folkhälsa, men också en investering i en förbättring av elevers förutsättningar för inläring. För en sammanställning av forskningsresultat se "Varför idrott och fysisk aktivitet är viktigt för barn och ungdom" av Riksidrottsförbundet (2009). En studie som RF nämner visar också att ljudnivån sjönk i klassrummen och att studieron ökade när eleverna fick vara aktiva varje dag.

5.6.3. Förslag

För att säkerställa att alla elever rör på sig tillräckligt mycket kan man införa daglig fysisk aktivitet i skolan. I Sverige har detta testats inom ramen för den så kallade "Bunkeflomodellen". Det har visat sig ge positiva effekter på både hälsa, betyg och testresultat. Det finns ett antal andra liknande modeller eller program som syftar till att eleverna så få någon aktivitet varje dag. Modellen bygger på samverkan med det lokala föreningslivet och har visats ge positiva resultat på elevernas provresultat och slutbetyg. Nya Moderaterna bör i varje kommun överväga att införa daglig fysisk aktivitet i grundskolan.